

MENIGHETSBLADET

FOR SØNDRE LAND

NR. 3, ÅRG. 83
HØSTEN 2022

Salige er de som skaper fred...

Dette er et utdrag a prekenen i Hov kirke søndag 25. oktober, der også mange ukrainere var invitert og deltok under gudstjenesten.

Kirkens viktigste oppgave består i å bygge fellesskap. Alle fellesskap bygges nedenfra, fra enkeltmennesker som samles på et bestemt sted og tidspunkt. Vi er omgitt av forskjellige fellesskap og vi er helt avhengig av dem. Gjennom å delta i dem, finner vi også ut hvem vi selv er. Kirkens grunnlegger, Jesus, skapte gode fellesskap rundt seg, og derfor har dette vært kirkens kjennetegn i alle år: å samle mennesker til fellesskap. Her hører vi hjemme, her kjenner vi på trygghet – her kan vi finne ut hvem vi egentlig er.

Ordene i overskriften ble ropt inn i et stort fellesskap. Flere tusen mennesker hadde samlet seg rundt Jesus for å høre det han sa. De lengtet etter et fellesskap, et sted å høre til. Og han gav dem ord til trøst, men også utfordringer om hvordan de skal leve.

Bergprekenen kaller vi den lange talen Jesus holdt (Matteus Kap. 5-7) og den starter med Saligprisningene. Her løfter Jesus fram de fattige, de små, de som manglet troen på seg selv. Jesus inkluderer dem, og på en helt overraskende måte priser han dem salige, selv om de ikke følte det slik. Salig betyr jo mer enn lykkelig, en mer fundamental og varig lykke, kan vi si.

**Kirkekontoret,
Rådhuset (3.etg), 2860 Hov
Tlf: 902 77 164
Kontortid: Man.–tors. kl. 10–14.**

Menighetssekretær Berit Evensen.
E-post: post.sondre-land@kirken.no

Sokneprest Vivian Fleischer Nyborg.
Tlf: 958 16 279. E-post: vn358@kirken.no.
Sokneprest Øystein Wang,
tlf: 95 27 94 98. E-post: ow896@kirken.no

Kirkeverge Ole-Jakob Dyrnes.
tlf: 61 12 66 70. - 97706318
E-post: od893@kirken.no

Kantor Svetlana Starcheusova:
Tlf: 47848689
Gerd Myklebust Wang, (deltidsstilling)
tlf: 41809893. gw232@kirken.no

Therese Meyer Baines
Diakonmedarbeider med ansvar for tros-
opplæring tlf. 98471199
e-post tb492@kirken.no
Kirketjenere i Fluberg, Landåsbygda,
Skute, Enger og Hov
Øistein Sveum, tlf: 920 28 711.
Kenneth Bekkelien tlf: 909 98 147.
Treffes hverdager kl 09-14.

Fellesrådsleder: Lars Holst.
Fluberg og Søndre Land menighetsråd:
Elsa Karin Brenden, leder.

Skute menighetsråd: Lars Holst, leder.

Redaksjonskomité:
Steinar Barstad
Mikal Myrland
Runa Bjone
Øyvind Sporild
Vivian Fleischer Nyborg
Øystein Wang (redaktør)

Forsidebilde: Barnedåp i Fluberg kirke.
Amalie (t.v.) og Maria er begge i dåpsfølge
til Adrian, som ble døpt den 14. august.
Foto: Øystein Wang

Stoff til neste nummer må være levert
innen 20. november 2022.

«Salige er de som skaper fred, for de skal kalles Guds barn».

Vi kjenner på uroen over den spente situasjonen i Europa. Krigen i Ukraina som vi er sterkt berørt av. Flyktningene som er kommet hit kjenner det på kroppen hele døgnet, hvert minutt. Krigens redsler, bekymring for familie og venner som er i krigsområdene. Vi føler med dem! Vi ønsker å være med og skape fred, men kjenner oss maktesløse og handlingslammede.

Jesu ord utfordrer oss likevel til deltagelse i fredsskapende arbeid. Vi kan begynne å skape fred i forhold til de vi har rundt oss. I vår familie, i naboskapet, i bygda. Mye er utenfor vår rekkevidde når det gjelder hva vi kan gjøre, men la oss starte med det vi faktisk kan gjøre. Egentlig er det mer enn nok å ta tak i. Det å skape fred er et kjennetegn ved Guds barn. Ja, når vi gjør det, kan vi faktisk kalle oss Guds barn.

«Salige er de som blir forfulgt for rettferdighets skyld, for himmelriket er deres».

Jeg opplever det som et ord til ukrainere spesielt. De er forfulgt. Landet deres blir ulovlig krenket og angrepet av et nabo-land. De har rett til å forsvare seg, og det er også en klar menneskerett å flykte hit, i denne vanskelige situasjonen. De får Jesu gode saligprisning over seg i dag, som en velsignelse og som noe som kan gi styrke.

Dette er ord til alle som blir forfulgt over hele verden i dag, pga. religion, politikk, etnisitet, kjønn eller legning. Himmelriket er deres, sier Jesus.

Saligprisningene gir oss håp: håp om fred og rettferdighet, håp om en god framtid for alle.

Vi tror at Jesus kjemper sammen med oss i dette fredsarbeidet. Guds gode ånd virker gjennom oss og gjennom andre mennesker. Det gir grunn til håp om at fred og rettferdighet kan bre seg utover hele verden, for alle Guds barn. La oss være med i kampen!

Øystein Wang

Arrangementer i kirken framover...

Utdeling av Barnas kirkebok for alle 4-åringer

Hov kirke Søndag 16. oktober kl 17.

Fluberg kirke Søndag 23. oktober kl 11

(Du registrerer deg når du kommer inn i kirken - og kommer fram når boken deles ut)

Velkommen!

«Lys våken» i Fluberg og Hov kirke, Lørdag 26.- søndag 27. november.

Vi starter det nye kirkeåret med Adventsnatt i kirken. Lys Våken er åpen for alle som går i 6.-klasse. Vi starter lørdag ettermiddag kl 18, med rebusløp, lysløype, sang, dans pizza - og overnatting i kirka. Søndag er vi med på gudstjenesten og deltar med forskjellige oppgaver. Nærmere info kommer i november

Barnegospel er i gang...

Barnegospel startet opp etter sommerferien tirsdag den 30. august. Mange nye kormedlemmer har startet, men det er plass til flere!

Neste øvelse er tirsdag den 18. oktober. kl 1730 Vi øver hver tirsdag kl 1730 i Hov kirke.

I høst skal vi også delta på en stor barnekorfestival på Gjøvik.

Leder er Gerd Myklebust Wang. Tlf. 41 80 98 93.

Konsserter framover

En aften med Ole Paus i Skute kirke

Fredag 28.oktober kl.19 gjester Ole Paus Skute kirke. Her vil han gi de besøkende en aften med både historier, sang og musikk, slik bare Ole kan.

Ole Paus har vel aldri passet titte en nasjonalskald, til det har han laget for mye bråk og huskestue de siste førti-og-noe år som artist, poet og forfatter.

Han har smekket oss over fingrene ved ethvert tilløp til bourgeoisie og selvtilfredshet helt siden debuten "Der Ute – Der Inn" (1970), og oppfølgeren, klassikeren "Garman" (1972). Senere på sytti-tallet kom en serie plater der Paus ikke bare revitaliserte den middelalderske nidvisen, han foregrep også internettets umiddelbare musikk-publisering; Paus-posten ble som oftest skrevet, innspilt og utgitt på under en uke, og inneholdt stort sett besk satire og harselering med navngitte kulturpersonligheter og politikere. En stund forsvant nesten poeten og kunstneren Ole Paus i all støyen.

Det er et talende og ganske Pausk paradoks at «Mitt Lille Land» ble utgitt nærmest som et partsinnlegg i den mest polariserende striden i norsk samfunnsliv de siste førti årene: EU-avstemningen i 1994. Den gangen oppfattet noen sangen som bitende ironi, men det var i følge Paus selv aldri meningen. Og gjennom tjue års bruk har Mitt Lille Land rykket stadig nærmere side 1 i den Nasjonale Norske Sangboka.

Herr Paus fører et propert språk. Han vet å lodde arbeidsomme, protestantiske norske ord med en vekt de sjelden har i sitt daglige virke som sakprosa og småsnakk i busskøen. «Den Tøffeste Gutten I Himmelen», om redaktør Tore Olsen som omkom i bilen sin på vei hjem fra Sverige med det ferske opplaget av rock-magasinet BEAT i bagasjerommet, er en annen Paus-tekst som har vokst på seg en dypere klang enn den hadde da den kom ut. «Innerst I Sje-len», som Sissel Kyrkjebø gjorde sitt kanskje fineste stykke musikk ut av, er en tredje. «Engler I Sneen» ble en Jonas Fjeld-klassiker og starten på et langt og fruktbart musikalsk partnerskap.

Ole Paus er nesten skummelt produktiv; det lar seg ikke gjøre i et lusent promo-skriv å trekke fram alt som fortjener oppmerksomhet i en over førti år lang karriere, innbefattende noen-og-tredve plateutgivelser, bøker, teater, film og en opera-libretto. Når Paus legger ut på turné blir det heller ikke lett å plukke et representa-

Korseminar med «Prots»

Det er mange korsangere i Søndre Land som gleder seg til helgen 11.-13. november. Da kommer den kjente kordirigenten og inspiratoren Per Oddvar Hildre, mest kjent som Prots, til Hov for å ha korseminar. Han omtales som en trollmann med kor! Han er svært godt kjent som dirigent for koret SKRUK, men han har også andre kor han leder. Søndre Land Kirkekor tok kontakt med han for over to år siden, men på grunn av korona-situasjonen og Prots sin kalender, ble weekenden utsatt til november 2022. Alle kor i søndre Land er invitert med på seminaret og i tillegg blir Biri- og Snertingdal kantori med; et kor vi i Kirkekolet har samarbeidet med ved flere anledninger. Vi blir rundt 90 sangere denne helgen og gleder oss til å øve inn nytt repertoar, jobbe med kortonedanning, rytmiske øvelser, innstuderings-teknikker, bearbeiding av innstudert stoff, interpretasjon og ikke minst jobbe med ulike stilarter.

Seminaret avsluttes med en konsert i Hov kirke Søndag 13. november kl 18. Da er det hyggelig om du tar turen til Hov kirke.

Gerd Myklebust Wang

tivt tverrsnitt, men som han har demonstrert gjennom tv-serien "Hver Gang Vi Møtes", er det formidleren Ole Paus vi løser billett for å oppleve: Om det handler om konebanking i IKEA-sofa, Mærser og Pårsjer, om hvorvidt ting var bedre under krigen, eller mødre som er eller ikke er "ei ku", er ikke det essensielle poenget i en helaften med Ole Paus. Poenget er: Vi vil høre Ole synge. Og det vil vi få i Skute kirke.

Billetter fås kjøpt hos ticketmaster.no og koster kr.375.- pr.stk, det er også mulig å kjøpe billetter ved døren (da med forbehold om at det er ledige plasser igjen).

Landlig jul

Navn foran fra v: Bjørn Robert Grimsrud, Tor Erik Øyhus, Mattis Nicolai Myrland, Lars Viken, Jørn Kjeldstrup Brandtzæg, Erik Hagaseth Haug og Jørn Øyhus.

Etter en flott opplevelse med «Landlig Jul» forrige år, er de igjen klare for ny julekonsert! De kan love kjente og kjære juletoner i en litt annerledes drakt.

Hov Kirke 4. desember kl 18.00.
Billetter kommer for salg på ticketco.no og v/ inngang,

Vintertoner i Hov kirke. Ons. 21. des. kl 18.

Med Lewi Bergrud & co.
(Tidligere Blåtoner og Julefred.)
I år har Lewi med seg
Leif Ingvald Skaug og Maria Solheim.

En sommer og høst i kjærlighetens tegn

Endelig, etter to sesonger med restriksjoner og nedstengninger, kunne vi endelig åpne for en sesong hvor glade brudepar kunne fylle kirkene med familie og venner. For våre to over middels vigselsglade prester, var det en vitamininnsprøytning av dimensjoner.

Blomster, lys, brudepiker- og svenner, forlovere, musikere, korps og solister har vært med å skape stemning i 11 vielser fra juni til september. Øystein og Vivian har sammen med hvert par planlagt en nær og personlig vielse. Kantorene har fra både orgel og piano spilt både brudemarsjer og popmusikk i tillegg til vakre salmer. Kirketjenerne har klargjort kirkene før hver vielse.

En kirkelig vielse kan være enkel med bare brudepar og forlovere, eller inneholde både pynting av kirke og ekstra musikkinnslag. Uansett hva en velger, så er hver eneste vielse stor og unik.

23.juli ble Solveig Jeanette Olstad Gunderstuen og Erland Gunderstuen viet til rette ektefolk i vakre Fluberg kirke. Før vielsen hadde de pyntet kirken med blomster og lys, og under vielsen deltok også Roar Engelberg og Liv Ingund Ødegaard, med låter valgt av brudeparet.

Ønsker dere å se flere av årets brudepar så ta en titt på kirkens Facebookside, der legger vi ut bilde etter hver vielse, og alle som ønsker kan sende sine gratulasjoner i kommentarfeltet.

Menighetene i Søndre Land ønsker Solveig og Erland, og alle de andre brudeparene alt godt for fremtiden.

I løpet av mars/april 2023 vil vi igjen invitere til brudeparkveld i en av våre kirker. Vi gleder oss til å møte nye brudepar og sammen med dem få feire kjærligheten.

Vivian prest

Avskjed med biskop Solveig

Når ble du ansatt som biskop? Hvordan ble du mottatt i bispedømmet?

Jeg ble vigslt til biskop i Hamar domkirke 17. desember i 2006. Da kom jeg fra stillingen som personalsjef ved Hamar bispedømmekontor etter 12 år som sokneprest i Løten. Jeg opplevde å bli tatt imot med tillit, vennlighet og raushet.

Hadde du et motto og en programerklæring ved tiltredelsen?

Jeg hadde med meg et ønske om å formidle evangeliet slik at mennesker kjenner at det berører og gir styrke og håp. Jeg hadde, og har et motto: «Ei kirke for alle». Altså ei kirke som er til stede i lokalsamfunnet, ei folkekirke. Jeg har ofte brukt lignelsen om sennepsfrøet som Jesus fortalte til å fargelegge dette. Lignelsen forteller om frøet som blir til ei stor plante, et tre med greiner der det er god plass for fuglene.

Dette kommuniserer godt med Hamar bispedømme sin visjon: Hellige rom for alminnelige liv. Visjonens formuleringer sier at folkekirka tar utgangspunkt i folks alminnelige liv og inviterer til å forstå og tolke livet i lys av evangeliet om Jesus Kristus. Å ta utgangspunkt i menneskers alminnelige liv med lengsler og behov er en programerklæring: midt i folks liv skal kirka være, for å vise at Gud er der også.

Hvilke utfordring og oppgaver møtte deg i eget bispedømme, eller i hele kirke-Norge?

Den første utfordringen var å likestille heterofilt og homofilt samliv også med en rituell handling i kirken. Jeg ga min støtte til kjønnsnøytral ekteskapslov som kom i 2008. Fra første februar i 2017 ble likekjønnede ønsket

velkommen til ekteskapsinngåelse foran alteret, og ett minutt over midnatt ble det første homofile paret viet her i landet, i Eidskog kirke. Det kjennes naturlig at det første ekteskapet med to av samme kjønn ble inngått her i Hamar bispedømme.

Flere av våre biskoper har vært med å rydde vei slik at kirken nå fremstår som en åpen folkekirke; Kristian Schjelderup og Georg Hille i innsatsen for kvinners prestedtjeneste. Og ikke minst Rosemarie Köhn som også huskes for sin kamp for likestilling og deriblant homofiles rettigheter. Det var banebrytende da hun gjeninnsatte Siri Sunde i tjeneste i februar 1999 etter at Sunde i 1997 hadde inngått partnerskap mens hun var i tjeneste som kapel

lan i Nordre Land, og som en følge av det ble permittert i stillingen. Og endelig, i 2017, er alle kirkedørene i vårt bispedømme åpne for alle som ønsker å gifte seg i kirken.

Jeg er glad for at dette skjedde på «min vakt».

En av de største endringene i kirken i min periode er at vi ikke har en statskirke, men en grunnlovsforankret folkekirke. Den nye loven om trossamfunn innebærer mange muligheter for samarbeid og samhandling i et livssynsåpent samfunn. For vi lever i et samfunn i endring. Befolkningen endrer seg både i by og bygd og vi får flere med ulik etnisk bakgrunn. Det fordrer åpenhet, gode kulturmøter og dialog om identitet, kultur og religion. spennende!

Gjennom medlemsundersøkelser vet vi at kirken står sterkt i Hamar bispedømme. Sju av ti innbyggere er medlem i Den norske kirke og tallene er veldig stabile. Undersøkelsene viser også at kirkebyggene er viktige for folk.

Det har skjedd viktige endringer og framskritt i Den

norske kirke de siste tiårene. Men livsvilkårene for mennesker med LHBT+identitet er et samfunnsspørsmål langt ut over Den norske kirke. Jeg har derfor forsøkt å bære engasjementet også ut over det indrekirkelige ved å søke allianser hos politikere, samfunnsinstitusjoner, organisasjoner, hos andre kirker og trossamfunn og på tvers av landegrenser.

Kjernesaker i din tid som biskop.

En av kirkens viktigste oppgaver er å peke på at urett angår oss alle. Kirken må velge ståsted ved å se den enkelte – og bekrefte deres verd. Derfor har jeg hatt et stort engasjement for menneskeverd og rettferdighet.

Likestilling og likeverd i kirke og samfunn har også alltid vært viktig for meg. Dette engasjementet har jeg hatt med meg inn i bispegjernen. Det er preget av at jeg ofte tenker på hvordan Jesus møtte mennesker med respekt og at møtene førte i livets retning.

«Urett angår oss alle» speiles også i mitt engasjement for papirløse flyktninger, asylbarna og kvinner som utsettes for vold. Blant annet er jeg Den norske kirkes representant i styringsgruppen for kampanjen «Rød knapp - Stopp vold mot kvinner» og jeg har tidligere vært styreleder i Vake kirkelig ressurscenter mot seksuelle overgrep.

– Vil vi være en kirke som bringer håp, og forkynner budskapet om den store gleden for alt folket, må vi våge å nærme oss menneskers livserfaringer.

Hva har du vært mest fornøyd med ? Hva har gledet deg mest?

Da vil jeg trekke fram visitasene der jeg har møtt folk i alle aldre. Det har vært til stor glede og inspirasjon. Uansett hvor jeg er, også i andre anledninger møter jeg folk som er engasjerte og glade i kirka si. Dette gjenspeiler seg også i medlemsundersøkelser. Det er sterkt å oppleve dugnadsinnsats, iherdig og planmessig vedlikehold og jeg vil også si: sorgen når en kirke brenner.

I løpet av min periode har trosopplæringsreformen blitt innført over hele landet. Den har gitt oss mulighet til å skape gode aktivitetstilbud og møteplasser for barn og unge i lokalsamfunnet.

Jeg vil også trekke fram gode samarbeid på tvers med ulike samarbeidspartnere. Slik har vi fått til større satsinger i forbindelse med bokåret, ved olsok og nå som arrangement på veien til Nasjonaljubileet 2030.

I kirken kommer vi ofte i berøring med folks følelser. Da har jeg ofte opplevd hvordan sang og musikk kan nå inn, forsterke glede og lindre sorg. Jeg har stor glede av musikken, møtene med utøverne og få oppleve betydningen musikken har. Det er en stor glede hver dag å tenke på hvordan kirkemusikerne våre og alle andre av kirkens ansatte legger til rette og gjør sitt beste for at folk skal få gode opplevelser i møte med kirkas tilbud og aktiviteter.

Saker eller forhold som du gjerne ville hatt ugjort?

Kirka skal være et sted hvor folk skal kunne komme med livene sine. Da er det viktig at folk har tillit til kirkens øverste ledelse. Som biskop er jeg ikke alene. Det er svært gode fagpersoner på ulike fagfelt som er knyttet til bispedømmekontoret og Den norske kirke. Også i bispekollegiet har jeg gode folk jeg kan ta opp krevende saker med.

Det er ingen ting jeg angrer på, men noen ganger har jeg tenkt at ting kunne vært sagt eller gjort på en annen måte. Det betyr ikke så mye så lenge det ikke går ut over noen, men kan ta fokus bort fra det jeg egentlig ønsker å formidle.

Vi har registrert at nye utfordringer og krav dukker opp til siste arbeidsdag. Er dette krevende å håndtere på slutten av din periode som biskop?

Jeg vet ikke akkurat om at det er noe spesielt nå ut over at det arbeides med framtidig kirkelig organisering. Av og til kan det være debatt om saker slik som om Teater Innlandets oppsetning nå i høst, men det fører til ordskifte som jeg opplever er viktige og nødvendige mer enn krevende.

Har du noen gode råd til din etterfølger? Hvilken kurs ønsker du at den nye biskopen skal ta?

Nei, jeg har ingen råd å gi her. Det kan tenkes jeg kan kviskre noen råd direkte til den nye biskopen. Jeg ser med forventning fram til at en ny biskop skal begynne. Jeg er trygg på at vi får en framoverlent og god biskop!

Har du noen forventninger til din nye livssituasjon?

Jeg håper å kunne dyrke vennskapets gleder og muligheter. Kanskje gå på kafé på en vanlig hverdag og ikke minst ha mer tid til barnebarna og familien ellers.

Ser du og din familie fram til å flytte tilbake til Løten?

Vi ser fram til å ta i bruk huset vårt som har vært utleid. Det blir rart å flytte fra Hamar og det gode bomiljøet vi har hatt stor glede av i Olav Myntmesters gate. Nå ser vi fram til nye dager i Sletmoveien.

Amund Sigstad ,
redaktør i Løten menighetsblad,

Slava Ukraini- Leve Ukraina

Intervju med Kristina Lytuynenko

Kristina Lytuynenko er en av de yngste asylsøkerne som er kommet til Søndre Land denne høsten. Hun møtte fram i Hov kirke på gudstjenesten som vi inviterte til, og fordi hun er en av de få som snakker engelsk, fikk vi en fin kontakt under kirkekaffen. Jeg avtalte et lite intervju med henne, og vi møttes på Hovlitunet noen dager senere.

Kristina kommer ut fra den lille leiligheten som hun og moren Julia bor i, på «Gamle Hovli», sammen med rundt 20 andre ukrainere som er kommet til Søndre Land, der rundt 10 leiligheter er innredet og istandgjort som boliger for ukrainerne som er kommet hit. Kristina er imøtekomende og hyggelig, og vi setter oss i kantina på Hovlitunet.

Hun forteller at hun er 23 år gammel og at hun er født i den lille byen Suovsk, rundt tre timers kjøring fra hovedstaden Kyiv. Der har hun vokst opp med moren og sine besteforeldre, men da moren måtte reise inn til Kyiv for å få seg jobb, fulgte også etter hvert Kristina med dit. Men hun forteller at hun hele tiden har hatt veldig mye kontakt med besteforeldrene sine som har betydd mye for henne, spesielt bestemor. Tragisk nok, mistet hun de begge for bare et år siden, kun med en måneds mellomrom. Bestemoren hadde en del sykdomsutfordringer, men det var det at hun fikk korona som gjorde at kroppen hennes ikke klarte det. En sorg over besteforeldrene og også katten hennes som

også døde på samme tid. En tung tid, med andre ord.

Vil du fortelle om situasjonen som førte til at dere kom hit til Norge?

Etter angrepene mot Kyiv, flyktet moren min og jeg vestover, til byen Lviv og bodde der en periode. Vi trodde vi var trygge der, men da byen ble bombet 3 ganger, følte vi oss utrygge og flyktet ut av landet. Jeg hadde en venn fra Syria som jeg og en venninne ble kjent med på nettet -og som også var på besøk hos oss. Han bodde nå i Norge, og vi avtalte at vi ville komme hit. Gais, som han heter, bodde i starten i Nord-Norge, på Sortland og var kontakten vi hadde her i Norge. Vi reiste dit og bodde der den første måneden. Et sted med nydelig natur! Så kom vi sørover og bodde en måned på mottak, før vi kom hit til Søndre Land den siste måneden.

Hvordan opplever du å være her, føler du mye stress og vanskeligheter, om jeg får lov å spørre deg om det?

Etter forholdene har vi det bra her. Jeg har nok også behov for å distansere meg litt fra krigen og det som skjer i Ukraina. Jeg får stadig mange påminnelser på nyhetene og når jeg leser det som venner og andre poster på Instagram, for eksempel. Men jeg prøver å bevare roen og ikke være i denne situasjonen hele tiden. Jeg prøver å ikke utsette nervene mine for alt for mye stress. Men det er klart at vi alle er bekymret. Nå bekymrer jeg meg nok en god del om mobiliseringen som vi hører at Putin har satt igang av russiske soldater. Det hele virker så absurd. Hvorfor skjer dette? Hvorfor må folket mitt dø? Når jeg hører slike nyheter må jeg likevel raskt «skru tilbake» og prøve å finne en form for ro.

Har du mye kontakt med de andre ukrainerne som bor her?

Vi kjente jo ingen av de andre her, så vi er jo ikke mye sammen som gruppe. Jeg og min mor har fått god kontakt med noen få, og vi sier jo «hei» til hverandre og snakker noen ord når vi møtes. Men vi er jo ellers forskjellige mennesker og ingen felles gruppe. Noen av oss går på skole sammen og møtes gjennom det.

Når det gjelder skole, forteller Kristina at hun snakker russisk, men har også lært seg en del tysk og spansk, i tillegg til engelsken som hun behersker godt. - Jeg er jo veldig interessert i språk, og det at jeg har lært flere andre språk, gjør at jeg ser systemene, og det hjelper også når jeg nå lærer norsk. Jeg skylder å tilføye til leserne

Her er en gruppe av de ukrainerne som deltok under gudstjenesten i Hov kirke søndag 25. september. Fra venstre: Julia, Viktor, Kristina, Sergej, Margarita (Rita), Oksana, Larisa, Kostja og Irina.

at Kristina allerede har lært seg mye norsk og imponerer med hele setninger på norsk.

Er det noe du savner spesielt her?

Nei, det går bra. Jeg har blant annet fått en god venn på Dokka, en familie med to barn som det er hyggelig å være sammen med og jeg synes det er fint på Dokka. Jeg kan nok oppleve at jeg kjeder meg en del av og til, og savner nok å kunne treffe venner på byen og oppleve et større miljø, slik jeg har opplevd noen ganger i Oslo.

Nå ser vi fram til at vi skal få bank-kort, kanskje i neste uke.

Ellers er jeg veldig glad i å lese og for tiden leser jeg en spennende bok om Elon Musks mor, på russisk riktignok. Jeg er ellers veldig glad i musikk, egentlig i alle sjangere, og jeg er opptatt av kosthold og ernæring. Min mor som jeg har et veldig godt forhold til, og jeg er begge opptatt av å ha et sunt kosthold, spise mindre kjøtt og mye grønnsaker og prøve å unngå usunne produkter og søtsaker. Jeg kan faktisk tenke meg å studere ernæring og kosthold.

Vi ønsker Kristina og alle våre nye ukrainske venner alt godt i tiden som ligger foran. Så håper vi at vi som lokal-samfunn kan bli bedre kjent med de enkelte, og at vi kan bygge nye relasjoner.

Øystein Wang

Fryal skole er 70 år - og 70 år av Søndre Lands historie...

Første rad fra v: Maria, Olivia, Sunniva, Isra, Johanne, Ghafran, Jonan, Alfred, Monira og Theo. Andre rad: Fra v.: Knut (Martinsen) Vollebæk, Siri (Grøholt) Goplen, Ove Arnfinn Haug, Torunn Hoff, Ole Wilhelm Munthe-Kaas, Mari (Granum) Månum, Finn Hansen, Anne Karin (Ellingsen) Bågårud, Ragnhild Brenna, Andreas Mangerud, Anne-Lise (Høines) Bratteng, Ragnhild (Hovsveen) Fremstad, Anny Øksne Eriksen.

«Elevene» bak på dette bildet ønsket å feire at det var 70 år siden de startet på Fryal skole. Den nye Fryal skole ble åpnet i 1952, da de begynte i første klasse! Hva var vel mer naturlig enn at «70-årsjubilantene» fikk møte noen av dagens førsteklasinger på Fryal under feiringen.

De hadde invitert Bjørn Erik Edvardsen til å fortelle om skolens 70 år. Ikke bare forteller han om skolen, men gjennomgår 70 år nærmest av hele Søndre Lands historie i denne artikkelen som Menighetsbladet har fått lov til å trykke... Bli med på reisen du også!

Innledning

«Det kommer en mann ut av skogen!»

Høsten 1950 kommer en journalist fra Oppland Arbeiderblad kjørende langs veien mot Trevatna ovenfor «Skrankfoss tresliperi» - da han ser en eldre mann komme ut av skogen og skal krysse veien. Mannen er i 70-årene og har ei øks under armen. - Mannen fanger journalistens interesse - som fører til et intervju - med omtale og bilde i avisa.

I intervjuet forteller mannen at han er pensjonert «sliperiarbeider» - men «må ha noe å gjøre for å holde seg i vigør!» - Nå har han tatt på seg tømmerhogst til forskalingsmaterialer til den nye «sentralskolen» som skal bygges! - Et kort møte - før journalisten ser mannen bli borte mellom trærne! - Avisomtalen starter med : «Det kommer en mann

ut av skogen!»

Grunnen til at jeg fikk lyst til å innlede med dette - er at mannen med øksa var min bestefar på farssida, - Nikolai Edvardsen. - Han bidro til at materialer «kom ut av skogen» - og til at «Fryal» vart bygd - hvor dere møtte hverandre som de første 1.klassinger ved skolen - og som også er grunnen til gjenforeningen i dag! - Å nevne bestefar kan passe også fordi han representerte den tida som lå bak - og som vi kom ifra. - Gjennom våre forfedre - og med «Fryal», var vi på vei inn i ei ny tid!

I ei bok om Søndre Land kommune 1937 - 1987 står det: «Okkupasjonstida var vanskelig for skolene på mange måter. Elevene fikk likevel stort sett den undervisning de hadde krav på. En ny vanskelighet meldte seg plutselig vinteren 1946, da Holmen skole brant ned! Kommunestyret og skolestyret tok opp ideer om en viss sentralisering av skolene i forbindelse med gjenoppbygging av Holmen skole. Da saken ble forelagt kretsene til uttalelse, var kretsene på østsida av fjorden, unntatt Grime, stemt for full sentralisering av de andre seks kretsene. (Lausgarda, Hov, Holmen, Nordre Østbygda, Trevatn, Halmrast) Byggingen av den nye «Fryal» skole ble derfor satt i gang i 1950, i stedet for gjenoppbygging av Holmen skole. (Og med «Fryal» opphørte også de andre skolekretsene!)

Jeg startet min skolegang på «Fryal», sammen med dere i 1952, men som 2. klassing! Min skolestart var i Holmen skolekrets høsten 1951 - på «Badet». En 2.etg. bygning på

«Kleivbakken» helt inntil Fallselva ved brua på «Bergenske hovedvei», litt nord for «Smeby» regi! I første etasjen var det offentlig bad i «Holmen vels» regi! Der møttes vi første skoledag - fire jenter og ti gutter med frk. Sigrun Møller som lærer! Vi satt på to rekker med dobbelpulter. Jentene på høyre - eller nordrekka. Jeg husker akkurat hvem - og hvordan vi satt. Omtenksomt plassert sammen med de vi kjente best! På Fryal ble vi fordelt på to klasser og fikk nye klassevenner! Til sammen var vi 25! Lærere: Frk. Møller og Fru Mo!

Vi fra Fall budde for nær skolen til å ha rett på skole-skyss. Men vi hadde en «beinvæg» nedover fra Fall stasjon. Den gikk forbi eiendommen «Nordli»! Der budde familien Eriksen, med Kjell (i denne klassa) som yngst av

tre sønner! Der vart det ofte stopp på «vægen hematt». Har minne om mange trivelige stunder i «Nordli»!

1950 – tallet!

1950: Folketall 4301. Bygging av Fryal skole starter.

1952: Fryal står ferdig til kr. 1.5 mill. (Fikk kallenavnet «Knekken» pga belastningen man mente den ville ha på kommunebudsjettet!), i 3 etasjer, med klasserom, lærerværelse, naturfagrom, husstell, håndarbeid, sløyd, gymsal med scene og garderober. (Der møtte vi og helsevesenet med lege og helsesøster og fikk de første sprøytene – med ulik reaksjon.) Øverst i sørenden på Fryal tronet skoletannlegen, med saktegående borr. Fryal skole rommet også «Framhaldskole» og «Realskole»! Fylket overtar Hov sykehus! – På Nordre og Søndre Halmrast startes skole for «talelidende» («På folkemunne kalt «Stammeskolen» - flyttet til «Grimebakken» i 1994!)

1953: - Bertha Jørgensveen etablerer seg med Kjøtt – og bakst i Hov. Det blir for første gang tilsatt skole-sjef i kommunen, kalt skoleinspektør, med kontor på Fryal. Det var Ingebrikt Dale fra Svelvik. Han satt i inspektørstillingen ved Fryal til pensjonsalder i 1970! – På Valdresbanen (1901 – 1906) ble «Damplokomotivet» byttet ut med dieseldrevne motorvogner!

1954: - Helge Ingstad holder «lysbildeforedrag» om sitt opphold blant «Nunamiuteskimoene i Alaskafjellene fra scena i den nye og fullsatte gymsalen på Fryal. Far har tatt meg med dit – og jeg glømmer det aldri! Den staselige karen ga et sterkt inntrykk. Hver gang han dunket pekestokken i senegulvet, skiftet hans unge datter Benedicte lysbilde. Første gang jeg så lysbilder også! Dette året, der jeg fylte 10 år, tjente jeg også en søndag 24 kroner, som nedre «grindvakt» ved Fall stasjon! «Vaktjenesten» hadde da vart fra kl.0400 til kl.2200! 1955: – Søndre Land herredstyre fatter vedtak om at det skal bygges «gamle hjem» i kommunen. I 1950 ble nemlig

en del av hjemmet på Granum ødelagt av brann. Kommunen vedtok i 1951 å restaurere Granum, men da det ikke var penger til dette i øyeblikket, måtte saken utsettes. Ei kvinnegruppe i bygda satte seg i mot denne restaureringen, og gikk i spissen for en pengeinnsamling dersom kommunen ville bygge nytt i stedet for å restaurere gammelt. Prisforskjellen ble anslått til ca kr.120.000,- Innsamlingen gikk strykende. Det ble ei innsamlingsånd hvor «Fryal» også var involvert – gjennom vellykket amatørteater med «Jeppe på Bjerget» (med bla. Sigvald Karlsen, Olaf Kleven og Tore Hammerstad) - og noe helt nytt, nemlig «Bingo»! Husker godt bingokvelder i korridoren i 3. etg. med realskolerektor Trygve Åm som bingoleder. – Innsamlingen ga kr.160.000,-! Nok også til gardiner, hvor kvinnegruppa var på Røros etter stoff! Dermed besluttet kommunestyret å bygge nytt hjem!

1956: - «Berthas bakerier» åpnes på Fall i det tidligere «pleiehjemmet» på Nordre Granum, med 15-16 bakstekjerringer!

1957: - Hov møbel blir opprettet ved gründerne Asbjørn Edvardsen og Johan Riise. – Starter med 7 – 11 mann! En arbeidsplass som for noen ga mulighet for å gå rett fra «Framhaldskolen» og inn i lønnet arbeid! (Sjøl om ikke lønna var så høy i starten, vart jo livslønna bra, når en kunne starte så tidlig – (uten skoleutgifter) og «kænskje fortsatt bo heme!» - Det nye pleie/gamlehjemmet «Hovli» står ferdig – til en pris av 1.024.000,- Bygdas stortingsrepresentant og tidligere ordfører, Martin Smeby, går av på tinget, etter å ha sittet i 21 år - fra 1934! (Ordfører 1929 – 33, 1940 og -45)

1958: - Jeg går siste året på folkeskolen. I 7. klasse under lærer Ivar Hall Harrang, som vi hadde i 5.,6. og 7.klasse. (Streng og med et sett med regler. Håndvask, tran, elevvakter foran tavla. Sitte inne i storefri ved uro. Sprek, med sunn livsstil! Syklet ofte på jobb fra sin bolig ved nedlagte «Trevann skole.» Positivt: Ga spennende stilløppgaver!) - 14. februar, oppnår jeg 4.premie og diplom i «Flomlysløp» på skøyter på «Fryal-banen»! Tannlege Ragnar Ekholdt var en av «ildsjelene» og «primus motor» for stor skøyteaktivitet på den tida. Lengdeløpbane på fjorden, Fryal og Holmenbanen. Mange engasjerte voksne sto for brøyting og islegging. Dugnad med lastebil, plog og brannsprøyte. Mange som ble gode! (Min første skøytepremie – før «flomlystida» fikk jeg i søndagsløp på fjorden nedenfor skolen. Gikk -med ullvotter i skoa fordi jeg hadde glemt sokkene.(Etter råd fra mor!) - Det samme året slo Søndre Land idrettsforening (SLIF) Holmen idrettslag(HIL) og Søndre Land skilag(SLSL), seg sammen til Søndre Land idrettslag(SLIL) – og mye av «feiden» mellom Hov og Holmen vart borte. – Verre var at vi begynte på «Framhaldskolen» den høsten – og måtte gå på skolen hver dag! «Det klarde je itte helt å forestille meg håssen skulle gå an! Håssen skulle je række å gjöra læksa mi – på ei kvældsstund?»

1959: - Trygve Åm blir ny rektor på realskolen! - Hans kone Bodil Åm som bl.a. var engelsklærer, startet skolekor – hvor vi var en god blanding av jenter og gutter. - Vår kjære prest – Leif Martinsen - m/fam. - forlater oss! (Bilde av prestefamilien hang på veggen heme!) For Knut - betydde det å skifte hjemsted og skole midtveis i 7. klasse! - Mitt kull vart konfirmert det året av ny prest! -han het Cristian Martin Myhre Nilsen – tidligere

sjømansprest – og ble lagt merke til da han viste seg for oss første gang - første «læsardagen» -sporty antrukket med rød V-genser. (Fotballinteressert! Under semifinalen mellom Gjøvik-Lyn og Sarpsborg, søndag 7. oktober 1962, kl. 13, - holdt vi av plass til han. Han skulle jo ha Gudstjeneste i Hov først!) - På Fall st. gikk stasjonsmester Halvard Aure av med pensjon etter å ha vært vår selvfølgelige stasjonsmester i 43 år - fra 1934! Stasjonsmestrene hadde en sterk posisjon og funksjon langs Valdresbanen! Spesielt Aure på Fall! Han var stjern - og nysgjerrig! På stasjonen vart det solgt ukeblad - og delt ut post! Stasjonsmester Aure - sorterte og delte ut posten! En dag var «je stor nok tæ å tørja å stå i postutdelings -køen! Og Aure leste opp navna - der vi i nærmest « giv akt» sto på rekke inne på venteværelset! ! Flere ganger opplevde jeg at

han i navneopplesingen sa:»Ditto» - Og det gikk ei stund før je skjønte hvem danna «Ditto» var - Ny stasjonsmester he Bjarne Grønvold (1959 - 60)

1960 – tallet.

1960: - «Rocketida.» Vi får en ungdomsgenerasjon - som lever litt sitt eget liv. For meg: Cliff Richard and The Shadows! («Apache», «Move it» og «High class baby») - Om att og om att på «Jukeboksen» på Huusekafen i Hov. For vi hadde fått kafe! Mæ jukeboks og «Amerikansk æple.» Og ætter kinoen hår syndagskveld, var det store å kjøpe seg et slikt æple» - å så traske Sørhågvægen hematt - mot Skrankefossfløyta - og barndomshemet i «Bøljeblekkbyen!» - Mæ stjernehimæl som lys! -(Uti Holmen dukker det også opp en kafe - i «Hel- lenesbygget»! Med Tortein Perstuen som innehaver. - I Søndre land er det 4387 innbyggere.(Økning på 86.) - Staten nedlegger driften av Hov sykehus - Men kommunesektoren er under sterk oppbygging. - På Fall st. får vi stasjonsmester nr.2 etter Aure. - Asbjørn Granaas(1960 - 64). -Han er idrett- sengasjert og ivrer for alpint (Øvrefallsjordet) - og iskockey! (Fortell:Je husker den dagen i -62 da tredje semifinale mellom Gjøvik-Lyn og Sarpsborg vart spelt på Bislett i Oslo - som nøytral bane! - Begge de to første semifinalene hadde endt 1 -1! - Kampen ble formidlet over høytalere i Gjøvik der vi gikk mot bussen som skulle frakte oss hemmat tæl Hov! - Men på bussen var det jo ittno radio! Gikk av bussen ved Lied og løp opp mot Fall st. Inn på stasjonen - hvor stasjonsmester Granås ringte tæl Oslo! - Og akkurat i dæ øyeblikk scorer Rolf Bjørn Backe vinnermålet tæl 3 - 2 - på straffe! Vill jubel inne på stasjonen! - Kul stasjonsmester!) -NB! Jernbanen og stasjonen betydde mye - i ei tid med en helt annen kommuni- kasjonsmulighet enn senere. Da var det via posten og telefon, men telefon var bare noen få som hadde. Stasjonen formidlet

telefonbeskjeder både til og fra - på godt og vondt! Det hendte at stasjonsmesteren kom personlig med beskjed! - Vi «telefon- løse» gikk til de som hadde - mitt for å ringe. (Akkurat som for de første som hadde TV)

1961: - Statens klinikk for narkomane blir etablert i det gamle sykehuset! - Skjølåsvegen(«Berntevegen») blir bygd - som kompensasjon for det nedlagte sykehuset! - Og åpner bokstavelig talt en vei - og større mulighet for å gå videregå- ende skole/gymnas for oss fra Søndre Land! - Og at en fortsatt kunne bo heme! (Skjølåsvegen ble påbegynt ca. - 55/56 - ble bygd i to etapper og sto som ferdig grusvei da mitt kull begynte på «Gjøvik gymnas» høsten 1961. - (Rektor Trygve Åm var en av pådriverne for å velge videregående opplæring !) - I Kommunesektoren blir teknisk etat opprettet!

1962: - Folketallet økt til 6449! (2062 flere - på to år!) Årsak: Søndre land og Fluberg blir sammenslått dette året! - Abraham Horn går av som mangeårig kontorsjef i kommunen (1962 - 77) med kontor i «gamle kommunehuset» - m/ kino/ festsal. - Det tragiske: «Skrankefoss tresliperi» blir nedlagt (1910 - 62) - og mange mister en lenge trygg og lokal arbeids- plass - i høy alder.(A/S Union har kjøpt opp «Lands tresli- peri» som på denne tiden også er eier av «Skrankefoss!» - Vi er kommet i ei tid hvor store kjøper opp små («De er ute ætter tømmerkvota våres!» lød det skeptisk fra arbeiderne!). - Men gledelig for oss unge som vel ikke helt skjønte alvorret : Gjøvik vart Norgesmestere i fotball! (Fullt tog fra Gjøvik stasjon!) Slo Vard 2 - 0 på Ulleval foran 31157 tilskuere! (Begge mål ved Rolf Bjørn Backe! I han og makkeren Erik Johansen hadde jo Gjøvik-Lyn to gode landslagsspillere!) - Var ei storhetstid i den lokale fotballen på 60 - tallet. Både Gjøvik og Raufoss i «Toppdivisjonen»!

1963: - «Hovli 2» blir bygd - med ytterligere plass til 20 nye senger og en helseavdeling. Påbygget kostet ca.1 mill. kroner! - Nytt tap av arbeidsplasser, - i «kjølvanet» av nedlagte «Skrankefoss»: «Lands træsliperi og papfabrik» blir nedlagt! - Etter 90 år! - Ei verdenskjent bedrift (Medalje på 7 verdensutstillinger) som hadde eksistert med kvalitetspapp fra starten i 1874! Gikk for fullt også under krigen. Nordens eldste tresliperi! (100 arbeidsplasser på det meste. Arbeid for begge kjønn! Fast arbeid og jevn inntekt!) - Det var vel vi i Fall/Hol- men som opplevde betydningen av disse fabrikkene sterkest og kjente savnet da de - og arbeidsplassene forsvant. Je vart født og voks opp i ei gylden tid. I mine 20 første livsår - før je drog ut av bygda - gikk alt - levde alt! To fabrikker og ei mølle. Val- dresbanen, seks butikker i Holmen, idrettsplass, hoppbakke. - Mye av dette var også møteplass for unge fra Hov! F.eks. Skan- kefossfløyta - med badeliv sommer - og skøyter om vinteren. - De tapte arbeidsplassene skapte et nytt ord: «PENDLING»! Både dag - og ukependlere! Best husker jeg - «Pendlertoget» som dro fra Fall st. - sent, hver søndag kveld . Det var ikke noe gledetog! Stein Ove Bergs kjente vise «Manda morra blues», beskriver stemningen slik jeg husker det!

1964: - En ny livsfase byner! Etter gymnas -forlater je bygda for ett års militærtjeneste og senere opphold/studier i Oslo. Borte fra bygda fra høst - 64 til høst - 73! - Men Fall st. er der fortsatt og stasjonsmester Granås er erstattet av Andreas Knivstøen (64 - 66) - Rart datta mæ tilhørighet! Mi postad- resse i æille dassa åra var Fall st. Valdresbanen». Dæ sitt spikra i mæi fortsatt. Dæ har noe mæ identitet å gjøra! Hå du kjæm i frå i væla! - (Husker da vi satt å studerte «måså» på biologi-

laben på Blindern! Kom tæ å lufte pån - å hemlengsæln tok mæi - mot barndommens berg ved «Holmenbanen»!)

1965: - Etter en stusselig hybeltilværelse på Makrellbekken i Oslo - kom ei nytid på «Studentbyen på Sogn»! - Årsak: Søndre Land kommune, med fortsatt ordfører Bernt Skjølås, hadde vært forutseende og sikret Søndre Land kommune et antall hybler der! (Det meste her vart bygd tæl «Vinter - OL i 1952!») - I Søndre Land blir «Landås kapell» bygget!

1966: - Fra tidlig i 1960-åra begynte planleggingen av det nye «Rådhuset» for fullt. Samtidig foregikk planleggingen av «Flubergbrua»! - Selve åpningen av både «Rådhuset» og «Flubergbrua», fant sted 6. desember 1966 under stor høytidlighet! («Rådhuset» med innventar kostet ca. 4.2 millioner. - Flubergbrua kostet ca. 6 millioner. Meningen var at renter og avdrag på brua skulle finansieres ved bompenger. Trafikken på brua ble imidlertid ikke så stor som antatt. Gleden var derfor stor da det i siste halvdel av 1970-åra, ble gitt offentlige bidrag til bruprosjektet på til sammen 4 millioner! Fra den tid opphørte bompengene! Beslutningen om å bygge skole ved Ringelien på Vestsida ble realisert disse år, og tatt i bruk i 1966! Vokks kraftverk etableres på nedlagte «Skrankefoss» med kraftstasjonen der - og «Fallselva» som kraftkilden! - På Fall stasjon ansettes den «siste stasjonsmesteren», Kåre Eriksen (1966 - 68) - Åpning av «Rådhuset» og «Flubergbrua» kom begge i kjølvannet av sammenslåingen av Søndre Land og Fluberg i 1962! - Rådhuset rommet også bibliotek, kino, kantine og festsal. Kommunestyresalen har blitt mye brukt som selskapslokale. Det var et imponerende nybygg på 60-tallet! Som det ble omtalt i «Samhold/Velgeren»: «Et byggverk med dimensjoner og monumental tyngde langt ute på «Landsbygda!» Håpet om et arbeidssted som kunne bremse trenden med pendling til Gjøvik! (Som sagt: Komm.sektoren på 1960-tallet var under sterk oppbygging! - Samtidig som vårt kull forlot «Tenåra»!

1969: - På Odnas var skolen ferdig utbygd - og det ble avholdt NM i hopp! - (Odnasbakken ble åpnet i 1925. Bir-

ger Ruud satte verdensrekord der 18. januar 1931 med 76.5 meter. Under oppvisningshopping i det samme rennet, satte Johanne Kolstad v.rekord for kvinner med 46.5 meter!) - Odnasbakken var NM-arena i: 1969, -72, -77, -81, -87, -89, -90, -93 og 2002! - Bakken ble sist utbygd og modernisert foran NM i stor bakke i 2002! - Anlegget ble revet i 2008!

1970 – tallet.

1970: - Folketall 6284. (Nedgang på 165) «Hovli 3» blir bygd, med ytterligere plass til 18 senger. Også dette bygget kostet ca. 1 mill. kroner. (Selv etter denne utbyggingen var det mange på venteliste!)

1972: - Kommunen tilsetter musikkinstruktør - som også er kultursekretær og med ansvar for kino. Arnold Fodnestøl tiltrer den stillingen. Dirigerer og leder Hov musikkorps til et høyt nivå. - Arnhold kom til S. Land som betjent på Fall st. (før Aure sluttet i - 59) - og var stasjonsmester på Skrukli - til den ble ubetjent fra 7. januar 1968.

1973: - I denne tida avvikles «Framhaldskolen» og «Realskolen», og vi går over til «Enhetsskolen»; «den 9-årige skole». Der startet jeg min yrkeskarriere høsten -73! Den nye skolen, «Søndre Land ungdomsskole» var under bygging, men undervisningen startet opp i «Fryalbygget» og brukte undervisningsrom, spesialrom og gymsal der. I sannhet ei brokete og mangfoldig tid. Alt under samme tak! «Det er elever alle stand!» var det en kollega som sa! «Åpner du et bøttekott, så er det elever der å!» Vegg i vegg med Fryal var det fullt anleggsarbeid med det nye bygget! Ute var det veiarbeid og støvføyka vart med inn i klasserommet! I 1973 var det slutt for fergetrafikken på fjorden. M/S «Rand» som hadde vært et kommunikasjonsmiddel på fjorden - i rute mellom Hov, Brager, Holmen og Engeli - og med plass til 6 biler, ble solgt og slept til Røykenvika! (Senere kjøpt av private i Hov) Ei ferd som hadde vart i 35 år, fra 1938! (Hadde vært drift av bilferge på tvers av fjorden siden 1923. Trebåt med plass til 3-4 biler.) Fergeforbindelsen mistet sitt grunnlag da Flubergbrua ble tatt i bruk i 1966/67! I 1973 ble Hov Møbel og Dokka Møbler slått sammen til Hov/Dokka. Det var konsernsjef Johan Riise som overtok Dokka Møbler som var i ferd med å gå konkurs!

1974: Søndre Land ungdomsskole blir offisielt åpnet dette år og kostet 11.5 millioner. (Ti ganger «Knekk») Fra nå ble det også 5 dagers skoleuke! Landås skole blir opprustet med gymsal, formingsrom, dusjrom og toaletter. - Berthas bakerier utvider for 16 millioner og har på det meste 140 ansatte.

1975: - Den legendariske Bernt Skjølås - «Ordførern vår» går av etter 29 år. (1946 - 75) - Avduking av en bronsestatue

av «Tømmerhoggeren» (Apropos: «Det kommer en mann ut av skogen!»), som ble plassert i Rådhuset. – (Kulturstyret mente at tømmerhoggeren gjennom tida - har vært en så viktig brikke - i arbeidet med å bringe bygda fram til det den er, - at denne påskjønnelsen var riktig! - Skulpturen er laget av vår egen billedhugger Erik Tandberg. - En minituttgave utgjør nå den vesentligste del av Søndre Land kommunes kulturpris.)

1976: - Grime skole blir rustet opp til å tilfredsstille kravene til undervisning de tre første skoleår. - Skihytta - på Øståsen - står ferdig! _ Blir tatt i bruk første gang vinteren 1977/78!

1977: - Odd Kåre Olsby fra Reinsvoll blir kontorsjef. - Stillingsbetegnelsen omgjøres i 1982 til «Rådmann».

1980 – tallet.

1980: - Folketall: 6395! 80 ansatte ved Hov Møbel. (Toppår i 1986. På det meste 150 til 200 ansatte!) - Hjørnesteinsbedriften «Berthas» selges til «Baxt AS».

1981: NB! - NSB søker S.Land kommune om rivingstilatelset av Fall stasjon - Hov kirke er 200 år. (Bygd i 1781. Restaurert i 1871 og 1981) - 20. februar åpnes det ungdomsklubb i Hov - under ledelse av Knut Solhaug. Lokale var i Rådhuset innenfor biblioteket - inntil «Ungdommens hus» sto ferdig i 2021! - Knut Solhaug kom til å få stor betydning for ungdommen og bygda i mange år! Først som kultursekretær og leder for «Barne og Ungdomsteatret. Som satte opp musicalene «Grease», «Hair», «My Fair Lady» - og «Kaptein Sabeltann - i Kråkvika! - Senere som en meget dyktig og avholdt «samlende» rektor ved «Søndre Land ungdomsskole!» (2002 -2020) Knut er blitt tildelt kommunens «Kulturpris»!

1982: - Fall st. antennes og brennes ned i en kontrollert «brannøvelse»! (For mange - en sorgens dag! Ei «Tid» - som brant opp!) -- Vi flytter inn i nytt hus på kommunens fine ,nye byggefelt - med navn «Hov syd»!

1983: - Innvielse av ny grasbane i Hov!

1985: - Godt år ved Hov/Dokka møbler! 151 ansatte. - Det etableres bussrute Fagernes - Oslo under navnet - «Valdresexpressen». - Det fører til at toget på «Valdresbanen» mister 19000 passasjerer. - Kommunen får sitt symbolske kommunevåpen. Tre gule tømmerstokker på blå bunn. Det var Asbjørn Fladrsrud som sto bak «vinnerforslaget»!

1986: - Etter hvert ble det aktuelt med videre utbygging av «Sykehjem» - i forbindelse med aldershjemmet! - I mai 1986 sto dette sykehjemmet ferdig til innflytting! Dette

bygget - i tillegg til omminnredninger koste 27 mill. kroner!

1987: - Odneshakken bygges ut til et moderne skianlegg! - Med fire hoppbakker, alpin bakke og heis!

1988: - Passasjertrafikken på Valdresbanen opphører! - 31. desember 1988 forlater siste tog Fagernes stasjon! (Offisielt nedlagt fra 1.januar 1989)!

1989: - Nytt NM i Odneshakken! - Merete Kristiansen setter verdensrekord for kvinner med 111 meter!

1990 – tallet.

1990: - Innbyggertall: 6334!

1991: HVPU- reformen fører til nedleggelse av Grimebakken (Institusjon for «psykisk utviklingshemmede» fra oppstarten på 1940 – tallet). S.Land ble vertskommune for mange av beboerne som fortsatt ville være i kommunen.

1994: - Skolen for talehemmede («Stammeskolen») flyttes til Grimebakken. - Randsfjord golfklubb blir stiftet - samtidig som 18 hulls golfbane står ferdig ved «Nymoene» - (Det er vinter-OL på Lillehammer. En følelse som sprer seg i distriktet omkring. Mange fra bygda deltar som funksjonærer - og enda flere som tilskuere!)

1995: - Bygdelista blir etablert - og får 5 representanter i kommunestyre. Skaper fornyelse, større mangfold og aktivitet på møtene. Flere som tar ordet. (En motvekt mot arbeiderpartiets mangeårige dominans.) - Bygdelista blir ingen «døgnflue» uten program, - som mange spådde - men etablerte seg - og sitter der ennå!

1997: - Knut Wollebæk blir utenriksminister - i Kjell Magne Bondeviks første regjering! (1997 - 2000.)

1999: - Bygdelista får samarbeidsflertall og ordføreren! (Reidar Eriksen!) ble den første ordfører fra et annet parti enn «Ap» siden 1945! Han blir ordfører for «Bygdelista» i fire perioder (1999 - 2011) Valdresbanen legges ned! - Godstogtrafikken også slutt!!!

2000 – tallet.

2000: - Folketall: 6073. (Minus 261!) - Skolen for talehemmede blir nedlagt!

2002: - Siste NM i Odneshakken! - Knut Solhaug blir rektor ved Søndre Land ungdomsskole og innfører «Fysak»! Dvs. at skolen timeplanlegger en halv time fysisk aktivitet for alle elever hver dag. Blir landskjent og foregangsskole med sitt opplegg!

2003: - Kommunestyre organiseres etter komitemodell-prinsippet!

2005: - Folketall: 6008. (Minus 65!)

2006: - Søndre Land komm. selger Grimebakken med areal og bygningsmasse til Bjørn Struksnes - for 3 millio-

ner! - Søndre Land idrettslag - og Valdresbanen fyller 100 år! - (56 år siden Sverre Kronvold som første nordmann brøt «Hundremetersgrensen». Hoppet 109 meter i Planica!)

2007: - Folketall: 5932! (Minus 76!)

2008: - Odneshakken rives! - Landås skole – fra 1923 blir nedlagt ved kommunestyrevedtak 23. juni 2008 – og et år etter seinere gikk de siste skoleungene ut fra Landås. (Samme høst starta «Land Montessoriskole i den gamle barneskolens lokaler!») - Rektor ved Landås skole – de fleste årene var Erland Jensen!

2009: - 29. juni blir Hov + Dokka møbler erklært konkurs! - 17. oktober avholdes tvangsauksjon på inventar, maskiner og verktøy! - I lokalene som har vært arbeidsplassen for opp- til 250 mennesker. «På sidelinjen står grupper av folk som har hatt Hov Møbel som arbeidsplass gjennom et langt liv. – Ikke mye blir sagt!» - skriver Anne Hoff Backe – i sin meget gode bok: «MØBEL 'N I HOV – mer enn en arbeidsplass!» - VOKKS har fått konsesjon på utbygging av det nederste fallet i Fallselva. Bygger nytt turbinrør i glassfiber - og med større diameter – fra inntaksdammen («Linneruddammen») nedenfor Trevatna – og forlenger røret underjordisk, forbi Skrankefoss til ny «Kraftstasjon» ved fjorden – like sør for «Fryal»!

2010 – tallet!

2010: - 2. februar brenner det på «Vestsida skole». Brannvesenet greier å redde hovedfløya.

2013: - Søndre Land ungdomsskole har 220 elever. Tre paralleller på alle tre trinn!

2014: - Statens klinikk for narkomane legges ned! - Vestsida skole er blitt restaurert etter brannen til «Oppvekstsenter» med skole og barnehage!

2015: - Sykehus Innlandet selger Hov sykehus med område til selskapet «Hov Utvikling» med eiendomsinvestorene og – utviklerne Geir Skari og Eldar Sofienlund.

2016: - «Hov utvikling» utnytter «Hov sykehus» som asylmottak. (Noe som nok hadde vært hensikten med å kjøpe eiendommen. Eierne hadde også kjøpt «Bondelia» på Gjøvik til samme formål! Det var et stort behov for rask tilgang på mottak denne tida! - Hov sykehus hadde 34 asylplasser og «Wolla» på Trevatn hadde 91 plasser.

2017: - Asylmottaket ved Hov sykehus avvikles! - Vestsida skole har i 2017 ca. 16 elever fordelt på 3 klasser, som dekker 1. til 7. trinn! - Dette mener ei foreldregruppe gir et for lite miljø og det blir to fløyer med harde motsetninger! Den nevnte gruppa søker kommunen om overflytting til Fryal. Da dette blir avslått, tar de barna sine ut av Vestsida skole og overfører dem til Landås Montessori -skole, - hvor kommunen må betale skoleskyssen.

2018: - Dette fører til at kommunestyret 12.februar 2018

vedtar å legge ned «Vestsida skole» med 17 av 25 stemmer! - På andre siden av fjorden – og «i andre enden av livet» skjer byggestart av «Hovlitunet» eldresenter 1.desember dette år!(2018)

2019: «Hov Utvikling» setter i gang med sine store planer for «Sykehus-tomta». (80 nye, moderne boliger, barnehage og allbrukshus). 1.trinn: Det gamle ærverdige «Hov sykehus rives» etter politisk flertall, tross stor motstand fra lokal aksjonsgruppe! - Kommunen overtar tomta for å bygge barnehage. Stabburet som står på tomta blir overtatt av kommunen for den symbolske sum av 1. krone. Kommunen overtar også «Allbrukshuset»! 2020-tallet

2020: - Den nye barnehagen står ferdig på sykehustomta. Stabburet selger kommunen videre til «Sissel Kyrkjebø» -Allbrukshuset gir lokaler til «Frivilighetssentralen»! - Rektor Knut Solhaug pensjonerer seg!

2021: - Første byggetrinn på 9 – 12 leiligheter er i gang – på «Sykehus-tomta»! – «Hovlitunet» tas i bruk 11. juni – og blir off. åpnet 2. september! (Prosjektet hadde ei budsjett-ramme på 491 millioner. Søndre Land kommunes største investering noensinne!)2022: - De første beboerne er flyttet inn – i de nye leilighetene på «Sykehus-tomta»!Je - På Søndre Land ungdomsskole er det nå 170 elever. – På «Fryal» er det 235 elever!

«Bæssmor» mi på morssida fortalte at navnet «Fryal» kom av følgende: Hov kirke står på grunn etter et gammelt «Gudehov» og området sørover langs «Randsfjorden» nedenfor «Fryal skole», var «Gudinnen Frøya» sitt. Egentlig «Frøyas hall». Så hu ville skolen skulle hett: «Frøyal»!

Men det gjeldende navn er fint – og står for F-ellesskap, R-espekt, Y-dmykhet, A-nsvar, L-æring!
Det blir FRYAL!

Bjørn Erik Edvardsen

I sin nyeste bok *Pilegrimskart: Kristen tankegang i et sekulært samfunn*, ønsker den svenske pastoren og forfatteren Magnus Malm å gi et vegkart med noen betraktninger til kristne om det å leve i et moderne samfunn. Her stilles det spørsmål om hva det vil si å ha Gud som utgangspunkt og selve grunnlaget for vårt liv, eller la Gud være et tillegg i livet til noe som i virkeligheten er viktigere.

Det utfordrende spørsmålet vi stilles, er om Gud i mitt liv er et tillegg på toppen av et grunnleggende sekulært liv, eller er Gud utgangspunktet for en annen måte å leve på? Eller for å si det med forfatterens ord: «Tenker vi på Gud som et tillegg, har vi sperret for etterfølgelse. Da blir jo Gud bare en religiøs legitimering av status quo. Tenker vi Gud som utgangspunkt, begynner en vandring mot forandring der hvert eneste lille skritt teller. Da går vi endelig i riktig retning».

Problemstillingen er todelt. På den ene siden har vi en gudsforståelse hvor mennesket selv spiller hovedrollen, med Gud som en slags tilskuer - et sted i bakgrunnen. På den andre siden har vi en tilnærming hvor Gud blir redusert til et slags produkt av våre religiøse følelser.

Hvem er de kristne

Målguppen Malm henvender seg til med boken er de kristne, de som har valgt å følge Jesus, fra Nasaret. Den norske retreatlederen Edvin Løvås har gitt denne beskrivelsen av hva det innebærer å bli kristen: «Å bli forent med Jesus Kristus og hans interesser i verden.»

Andelen kristne i befolkningen

Andelen som regner seg som kristne er ifølge gallupbyrået Norsk Monitor, den samme i dag som i 1985, nemlig 20 % av den norske befolkning. Det er nå gått ti år siden statskirkeordningen ble avskaffet i 2012. På det tidspunkt var 76 % av befolkningen medlemmer, mot 94 prosent tidlig på 1970-tallet. I dag er andelen nede i 66 %, ifølge Statistisk sentralbyrå. En slik utvikling har minst to perspektiver. Den avspeiler mindre oppslutning om gudstro. Og den kan lett være selvforsterkende. Den katolske biskopen Walter Kasper besvarer denne nedadgående kurven for oppslutning om kirken med at «Kirkens problem er ikke manglende tilpasning til tidsånden, men manglende tilpasning til Jesus Kristus.»

Etterfølgelse i handling

Malm poengterer at Jesus beskrev disiplene som vitner. Vitners oppgave er å fortelle sannheten om hva de har sett og hørt - ikke overtale noen. Akkurat som i evangeliene er Jesus konsekvent opptatt av hvordan vi faktisk lever, ikke våre teoretiske bekjennelser og meninger eller hvordan vi skulle ønske vi levde. Det eneste Jesus synes å forvente av oss er å ta hans ord på alvor og følge ham. Han sa til dem: «Følg meg, så vil jeg gjøre dere til menneskefiskere!» (Matt. 4:19).

Folkekirke og frikirke

Malm skriiwer gjennomgående fra et slags fugleperspektiv. Dermed utfordrer han i flere retninger, både folkekirken og frimenighetene, og han utfordrer både konservative og liberale. Han omtaler den klassiske konservative fellen som det å demonisere kulturen vi lever i, og så lenge vi er redde for kulturen har den makt over oss. Så utfordrer han også den liberale fellen som han mener består i å se på kulturen som normativ. Her peker han på Pride-ideologien (LHBTQ+), som den kanskje aller mest polariserende spørsmålet som står på dagsorden og er fremme i dagens debatt. Her åpnes det opp for om kirken er i ferd med å bli en del av denne polariseringen, eller om det finnes en mulig tredje veg.

Magnus Malm peker på at frikirkene har erfaring med å forstå seg selv som minoritet, noe folkekirken ikke har erfaring med på samme måte, men situasjonen er i endring. Spørsmålet som da kan stilles, er om frikirkene vil endre sin fremtoning og oppgi det i deres identitet som har vært annerledes enn folkekirken, og tilpasse seg tidsånden for å få økt oppslutning. Eller om de vil tydeliggjøre sin annerledeshet og vende tilbake til røttene og rendyrke sin kristne identitet, ved å være en motstemme i samfunnet.

Bjørn S. Hesla, psykolog
bjorn.s.hesla@outlook.com

Leserne inviteres til å sende synspunkter og kommentarer til teksten via epost.

BETRAKTNINGER FRA BUTRÅPPA

Kveld

Alt fell til ro –

Alle kvardagslydar

har stilna no.

Ljåen,

med det gamle, grå orvet,

står stødd mot veggen.

Brynet ligg klart.

Og når ein ny morgon kjem,

skal han igjen danse millom steinar

og over eitermaurtuver.

Hans Ludvig Fredheim

av Hans Ludvig
Fredheim

SLEKTERS GANG

HOV OG ENGER

Døpte:

Torbjørn Jarl Kjeldsen Johannessen
Lucas Enger Larsen
Ingrid Søhagen Nilsen
Nils Kristian Arvesen Øverhagen
Ine Viktoria Finsveen Granum
Linus Skogli Hagen

Vigde:

Kristina Boye Søhagen og Sindre Lyckander Espelien.
Anna Lovinda Kjeldsen og Ola Olsen Johannessen.
Victoria Hyun Oh og Johannes Holstad.
Hege Merethe Engehaugen og Leif Arne Lillesolberg.
Silje Heistad og Thomas Eriksfallet.
Live Fonnes Odnæs og Lasse Berg.
Berit Myhrmoen og Finn Schøyen Reinertsen

Døde:

Hjørdis Rusten Skjølås
Per Knut M. Lunde
Trond Ove Bekkelien
Dag Roni Thomte
Margit Nordeng
Olav Storsveen
Bjørn Viken
Lillian Søhagen
Aase Aavatsmark
Steinar Bjerkvold
Signe Marie Knutzen
Torbjørn Ødegård
Solveig Marie Haugli
Britt Kirsten Løvlihaugen
Mette Helen Sveen Eriksen
Bjørn Roger Engelund
Kari Marie Hammerstad

FLUBERG OG LANDÅSBYGDA

Døpte:

Luna Wainwright
Adrian Fällingen Walle

Vigde:

Solveig Jeanette Olstad og Erland Gunderstuen.
Merete Brenden og Bjørn Ingar Strand.
Ida-Marie Haug og Martin Ødegård.
Gry Jeanette Moen og Kim Andre Nybråten.

Døde:

Kjellaug Berget
Emilia Elvelund Skoglund
Joachim Johnsgaard Snipstad
Sigrun Balavoine
Jørgen Andreas Münster
Inger Johanne Wachek
Asmund Øveråsen
Mona Rognhaugen Klev
Nils Olsen Lien

SKUTE

Døpte:

Astrid Bjørgo

Døde:

Gunnar Bølviken
Ole Struksnæs
Kari Knutsen
Gudbrand Askvig

Krigsseileren

Endelig en kinofilm som på en sterk og gripende måte tar opp dette temaet.

Hvorfor lærte vi ikke om dette på skolen? Hvorfor har vi hørt så mye om «Gutta på Skauen», men nesten ingenting om sjøfolkene under 2. verdenskrig?

Det er så mange årsaker. En er holdningene hos både myndigheter og andre landkrabber. En annen årsak er at mange av de som overlevde torpederinger og miner på havet kom hjem med så grusomme opplevelser at de ikke orket å sette ord på det. Best å prøve å fortrenge alt det vonde. Da de seilte i konvoiene, og nabo-skipet gikk i luften, sjøen var full av brennende olje og mennesker skrek i dødsangst og smerte - måtte de bare fortsette. Det var strengt forbudt å stoppe for å plukke opp noen. Da kunne det bli kaos i konvoien og flere skip kunne bli truffet. Vi kan ikke forestille oss den nervepåkjenningen det må ha vært - blir det vår tur neste gang?

De fleste sov med redningsvesten på, ofte oppe på dekk, alltid parat til å hoppe ombord i livbåten eller rett i havet. Mange var ute alle krigsårene - 5-6 år i konstant spenning. De måtte ikke si til skipskameratene at de var livredde - da kunne det jo bli panikk ombord. Tie stille - alene med frykten. Filmen viser scener når alarmen har gått, og folk løper som gale. Vi ser en utrolig sterk scene der noen få mann har berget seg opp på en liten flåte, og hvordan de febrilsk prøver å hale opp kameraten som er i ferd med å drukne.

Jeg har truffet noen av de som overlevde og som orket å fortelle. En av dem var den eneste igjen i livbåten og det var midt på vinteren utpå Atlanteren. De andre frøs i hjel - eller mistet fullstendig forstanden, fikk hallusinasjoner og hev seg ut i sjøen - og forsvant. Han som klarte seg var sterk, en av de få som har fortalt. Heldigvis var der perioder i land.

Jon Michelet beskriver jo så treffende om både puber og andre forlystelses-steder. De trengte jo å avreagere! Sjømannskirkene var også der - som et lite stykke Norge. Og sjømannspresten var så mye mer enn en prest - kamerat, arbeidsformidler (noen ganger var de lengre perioder i land), sportsarrangør - og mye mer. Sjømannspresten i Liverpool drev også et meget hemmelig vervings-kontor for Martin Linge. Noen av Linge's beste menn var opprinnelig sjøfolk.

Har det offisielle Norge takket krigsseilerne? I 2013 gav forsvarsminister Strøm Erichsen en unnskyldning på vegne av regjeringen, til de få som fremdeles var i live. Britiske politikere skjønte tidlig hvor viktig Den norske Handelsflåten var for utfallet av krigen: Sir Philip Noel Baker, britisk parlamentariker og Fredsprisvinner uttalte i 1942: «Without the Norwegian Merchant Fleet, Britain and the Allies would have lost the war. The first great defeat for Hitler was the Battle of Britain. It was a turningpoint in History. The Germans could have invaded Britain, and

Sidsel van der Hagen ble nylig invitert til filmfremvisningene på Hamar og holdt et innledningsforedrag før filmen ble vist der.

there might have been no base from which the Nazis could have been defeated. The Norwegian Merchant Navy rendered an immense service to the world at that time.»

I Slaget om Storbritannia, 10.juli-31.oktober 1940, fraktet norske handelsskip, bemannet med sivile sjøfolk, over 40 prosent av all flybensin og olje fra USA til Storbritannia! Norge hadde i 1940 verdens 4. største handelsflåte, etter Storbritannia, USA og Japan. De hadde 30.000 sjøfolk, av dem ca. 3000 utenlandske. 4000 døde på havet. Det totale antall nordmenn som døde som følge av krigshandlinger i 2.verdenskrig var ca.10.000.

Mange tusen fikk ødelagt fysisk og psykisk helse. Mange familier slet med en far med nattlige mareritt og/eller alkoholproblemer. Mange reiste tilbake til England eller USA - skuffet over hjemkomsten til Norge.

Det tok 22 år før psykiske traumer (posttraumatisk stress) ble akseptert som grunnlag for krigspensjon! «Nortraships Hemmelige Fond» er et kapittel for seg. Denne delen av sjøfolkenes hyre tok det 27 år før de fikk litt av, da under benevnelsen «Ex Gratia». Handelsflåten tjente inn pengene Norge kunne bygge opp landet for da freden kom i 1945.

Kan vi lære noe av historien om krigsseilerne? Jeg tror det. Verden er blitt så liten - krigene er mange. Det blir stadig flere flyktninger, mange med grusomme opplevelser i bagasjen. Vi må møte dem med Medmenneskelighet og varme. Og prøve, så godt vi kan, å påvirke myndighetene til å ta dem på alvor og gi dem den hjelpen det tok så mange år før sjøfolkene fikk. Og mange fikk aldri hjelp.

«Krigsseileren» er en viktig film og en påminnelse om denne sentrale delen av norsk krigshistorie. Mange fikk med seg filmen i kinosalen i Hov. Benytt muligheten til å se den, om du ikke fikk den med deg! For: Vi må ikke glemme!

Sidsel van der Hagen

Min salme

Da jeg ble utfordret av min gode nabo Ingrid Elisabeth til å skrive om en salme som har betydd mye for meg, valgte jeg «Å leva det er å elska».

Salmen er skrevet av Anders Vassbotn i 1893. Han var kjent både som salmeforfatter, lokalpolitiker og rikspolitiker. Vi finner salmen i Norsk salmebok som nr. 666. Melodien er skrevet av Per Stenbeerg fra 1923. Salmes brukes både i begravelse og ved vielser.

Jeg har de siste årene mistet flere i nær familie, og tittelen i salmen får meg til å tenke på at reaksjonen og sorgen kommer nettopp fordi man har levd og elsket. Tittelen kan gi trøst i vonde og vanskelige tider.

Jeg vokste opp på et gårdsbruk på Kolbu. Vi var sju søsken. Jeg tror mors eneste fritid var den hun fikk ved å synge i Kolbu kirkekor. Under husarbeid og i fjøs hørte vi daglig hennes klare sopran. Ofte var det nettopp Å leva det er å elska hun sang. Mor hadde et lyst sinn. Slik lærte jeg også mange salmer ved å lytte eller synge med.

Vi var ikke bereiste i den tiden. Jeg hadde vel knapt vært lenger enn til Lena. Eneste ferien vi hadde var noen dager i leid seter på Totenåsen. Men endelig skulle jeg på langtur. Mor og koret skulle på sommertur til Kongens utsikt ved Sundvollen. Reine Amerika-reisa for bofaste og trauste Kolbuinger.

Vi sang mye på turen. Er man på kortur, så synger man. Høydepunktet for meg var da vi skulle reise hjem. Før vi startet opp skulle vi synge, ja nettopp Å leva det er å elska. En dame i koret (Ester, venn av mor) visste at jeg kunne den sangen. Jeg var vel 4-5 år, og ble plassert på toppen av motorkassa i bussen som forsanger for Kolbu kirkekor. En stor opplevelse for ei småjente fra Kolbu, som også nesten hadde vært i Amerika.

Kanskje ingen stor opplevelse i dag, men for meg er det et fint minne, en tidskoloritt. Et lyst minne om mor, som alltid dukker opp når jeg synger denne salmen.

Liv Bjerkeengen Sørhagen

Takk for at jeg fikk dele dette minnet og denne salmen. Jeg utfordrer min gode venninne Anne Grethe Frøslid Gjerdalen til å skrive litt om sin salme.

«Å leva det er å elska»

Tekst: Anders Vassbotn - Musikk: Per Steenberg

Å leva, det er å elska
det beste di sjel fekk nå;
å leva, det er i arbeid
mot rikare mål å trå.

Å leva, det er i livet
å finna det største verd;
å leva, det er å vinna
til sanning i all si ferd.

Å leva, det er å leggja
all urett og lygn i grav;
å leva, det er som havet
å spegla Guds himmel av.

Arnfinn Hasle: Politi-organisten

Kirkens musikalske nødhjelp, supervikar og ja-mann!

De siste årene har Arnfinn Hasle ofte vært å finne på orgelkrakkene i samtlige 5 kirker i Søndre Land. En dyktig organist og en vennlig og imøtekommende vikar som har beriket oss med sin musikk og betydd mye for oss. Menighetsbladet på Gjøvik: «Be og hør» hadde nylig et intervju med Arnfinn - og vi takker Tom Torkehagen og kirken i Gjøvik for tillatelse til å formidle intervjuet også i vårt menighetsblad.

Det var nok litt ekstra jubel i boligdelen av grendeskolen «Granvang» i Nord Torpa den 11. mai i 1950 da guttungen Arnfinn kom til verden som barn nummer fem etter fire jenter. Stor aldersforskjell i søskenflokket gjorde at Arnfinn ikke automatisk fikk fire ekstra mødre, men vokste opp med yngste søster, Toril, litt eldre søster Grethe, mor Ida og far Birger som var lærer på samme «Granvang» skole.

De flyttet til Vibergskolen i Vardal i 1954 hvor også halvdel av skolen var bolig og faren var lærer og Arnfinn ble elev. Skolen ble brått nedlagt i 1962 og dermed forsvant også boligen, og neste opphold ble Nygårdsbakken i Hunndalen. Etter første natt i ny bolig i 1963, dro de sammen til skolen, med tog til Gjøvik og buss opp. Arnfinn sluttet skoledagen litt tidligere. Da faren kom hjem litt seinere på ettermiddagen, rakk han bare så vidt å komme inn i gangen før han segnet om og døde av hjerteinfarkt. En sjokkartet opplevelse som de aller fleste ikke kan forestille seg.

Mor Ida stod fram i kaoset som fulgte. I en kombinasjon av mild og from, gudfryktig, bestemt, handlekraftig, arbeidsom, raus og omsorgsfull, ledet hun familien videre. Samtidig ble 13-årige Arnfinn med ett mannen i huset. En sterk ung gutt med godt håndlag og stor arbeidskraft.

Karakterboka hans vitner om litt turbulente tider, med tidvis litt utagerende adferd med flere slåsskamper og en utvisning på CVen. S i sløyd og Ng i oppførsel sier sitt.

-Døtrene Deres fru Hasle, vil de kunne få megen glede av, men sønnen Deres vil kunne volde Dem mye besvær, sa en av morens venninner. Det siste ble det ikke noe av.

Ny flytting på kort varsel, denne gang til Englandsvegen 7 på Gjøvik, men Arnfinn fortsatte på Lundstein og syklet til skolen hver dag. Prøv det den som vil.

Husplaner ble lagt og i 1965 flyttet de inn i nybygd hus i Storengveien på Nerbyjordet. Et hus der Arnfinn selv bor i dag og som han helt siden 1965 har definert som hjemme, selv om det gikk over 30 år før han flyttet inn igjen der. Mor Ida bodde der i alle år aleine, helt til hun måtte flytte til Nordbyen omsorgssenter i 2003. - Jeg må få si at det var takket være vår omsorgsfulle og gode søster Torild, og også hennes mann Kolbjørn Teien, at det var

Arnfinn ved orgelet i Gjøvik kirke

mulig for mor kunne bo så lenge hjemme. Hun døde i 2005

Litt mer historie

Det ble framhaldsskole i Hunndalen, før det ble realskole og gymnas på Gjøvik. Naturfaglinja ble valgt, men uvisst av hvilken grunn. Ingen av fagene der var han spesielt interessert i. I hvert fall ikke fugler og planter, og ikke dissekering av mark og mus, ei heller forsøk på å finne ut av det periodiske systemet eller framstilling av svovelsyre.

Spennende og mangfoldig politi-karriere

Men russ ble han i 1970 og deretter forsvant han fra Gjøvik og til det militære, til Militærpolitiet i Vatneleiren, til befallsskolen samme sted og deretter inn i på Politiskolen i Oslo 1972. En mangslungen og spennende karriere i politiet. Motorsyklist og trafikketterforsker, statist i flere Olsenbanden-filmer, skapsprengergruppe, etterretningstjeneste, Utrykningspolitiet (UP), trafikkplanlegger for OL- 94, rådgiver hos justisministeren, avdelingssjef, prosjektleder for politireformen del 1. Arnfinn er en rolig politimann med et stort hjerte og forståelse for at det kan finnes grunner for hvorfor det kan gå som det går for mange.

Arnfinn returnerte til Gjøvik i 1978 og her ble han. Han gikk av som politipensjonist i 2010, og har ikke sett seg tilbake. En egenskap som har preget det meste av livet. Arnfinn er regnet for å være en nøktern realist og en pragmatiker. Det som ligger bak er gjort og kan ikke endres. Det er ingen grunn til å bruke tid og krefter på det som har vært og er gjort. Han konsentrerer seg om det som ble noe av, det som er nå og det som ligger foran.

En helt spesiell og musikalsk utgave av nødhjelp

For å forstå må vi tilbake til Arnfinns barndom. Det var

musikk i heimen, det var både piano, fiolin og harmonium i de gamle lærerboligene. Og Arnfinn var interessert. Så interessert at han, som mange andre, fikk undervisning hos organisten i Gjøvik kirke, Magnus Landro. Så ivrig var han at det ikke tok lang tid før han fikk teste sine evner på selveste kirkeorgelet. Og ganske raskt ble han ansatt som organist i Vardal kirke fra fylte 15 år. På spillesøndager i vinterhalvåret gikk han på ski via Skistua og over til Vardal. Ingen app på telefonen den gangen som kunne bekrefte om sporene var nykjørte. Stillingen hadde han helt til han var ferdig på gymnaset og dro fra Gjøvik, 20 år gammel. Det er grunn til å mene at skolearbeidet nok ble litt influert av stillingen som organist. Det kunne være både vielser og begravelser i skoletida, og da var valget enkelt.

Ved fylte 18 år ble livet litt enklere, da han i nyinnkjøpt Folkevogn Boble gjorde vegen litt utrygg for andre langs Vardalsvegen. Støvska stod høyt bak den lyse tornadoen på veg til kirken. På denne tida var han også med i oppstarten av Response TenSing, og ble den selvfølgelig pianisten og orkesterlederen.

I tenårene kom han også inn og fikk undervisning hos Arild Sandvold, kjent domorganist i Oslo. Arnfinn har sin orgelutdannelse, men det viktigste beviset har han i fingre og føtter som flere ganger hver eneste uke gjør som de får beskjed om på de mange og ulike instrumentene som finnes i bedehus, kapell og kirker i hele Innlandet. Og der spiller han, enten på sitt eget medbragte elektroniske brett, på et piano eller flygel hvis det er best, eller aller helst på orgelet. Og han spiller det meste, kjente salmer og sanger, viser og populærmusikk, store korverk, musikk fra de store komponistene, og han akkompagnere både profesjonelle og amatører, kor, solister og instrumentalister. Holder også egne konserter enten alene eller med «Hasle Trio», ei gruppe som ble etablert i 1993, og som har hatt ulike besetninger gjennom årene.

Det aller meste går bra, han overlater nemlig ingenting til tilfeldighetene, er alltid godt forberedt og alltid ute i god tid. Hater hastverk og unødvendig travelhet. Er åpen for mange typer musikk og sanger til de fleste anledninger, men har også sine grenser. Hvis forslagene til musikk blir for outrerte, sier han ikke bare nei, men prøver å bistå med å finne gode alternativer.

Arnfinn har hatt lang fartstid i KFUK/KFUM med særlig tilknytning til Ynglingen på Gjøvik. Han er glad i kirken, og går langt i å forsvare både de historiske tradisjonene og de kirkelige handlingene. Han har stor respekt for, og kjenner seg hjemme i kirkerommene. Er åpen for endringer, men er tydelig på at ikke alt nytt er godt nytt.

- Så sant jeg kan, sier jeg ja

Arnfinn er et ja menneske. Det ringer ustanselig i mobiltelefonen, som han litt motvillig har tatt i bruk som arbeidsverktøy. Og forespørlene renner på, en vielse her kl. 1300 og en ny noen mil unna kl. 1600. En gudstjeneste på Lillehammer kl. 1100 og ei kveldsmesse i Torpa kl. 1800. Det går bra. Han stortrives i bil. Og han svarer raskt og noterer ned. Ingen skal behøve å vente på svar fra Hasle. Han veit hvordan det er å sitte i den andre enden og prøve å få kabaler til å gå opp. Og med en kjapp replikk og et smil setter han seg, som vanlig

I en alder av 11 år, skulle Arnfinn, som var en både lovende og god skihopper, delta i hopprenn i Odneshakken. Ingen bilskyss var tilgjengelig så spark ble alternativet. Den lille gutten bant skiene fast og sparket seg over Vardalsåsen og alle kilometrene til Odneshakken. Og samme veg hjem igjen. Arnfinn har for øvrig en fenomenal personlig rekord på 97 meter, satt nettopp i Odneshakken.

Fra en Olsenbanden-film: Motorsykkelpoliti-mann Arnfinn Hasle i samtale med Kriminalinspektør Hermansen (Sverre Wilberg).

ulastelig antrukket, inn i bilen og er klar for nok en jobb.

Tekst og foto: Tom Torkehagen

Høstutstillingen på Grette

Årets høstutstilling ble åpnet i Galleri Grette, Hov lørdag 27. august og varte fram til 11. september. Begge kunstnerne var til stede, sammen med et kunstinteressert publikum.

Menighetsbladet har fått lov til å gjengi åpningsforedraget som Anders Hagen og Ingrunn Myrland har skrevet, og som sistnevnte framførte.

Velkommen til årets høstutstilling her på Grette. Kunst er viktigere enn historie mente Aristoteles. Historien fremstiller virkeligheten slik den er, kunsten skal ved å imitere virkeligheten fremstille virkeligheten slik den kan være, eller slik den oppleves!

I denne utstillingen kan begge kunstnernes uttrykk sees som landskap i både mikro- og makroperspektiv. Utstillingen bringer sammen to unike kunstnere med svært forskjellige uttrykk og skaper ved dette møtet en ny kontekst og arena for samtale; Å kunne forene det figurative og det abstrakte på en måte som både respekterer de unike og egne kvalitetene, samt at de sammen skaper en dialog om hva det er å finnes i den indre og den ytre verden.

Helene Christensen

Når jeg skal snakke om Helene Christensens malerier tenker jeg at det mest naturlige er å begynne å si noe om fargene. Josef Albers, som er mest kjent for sin fargelære, som kunstner, lærer og kunstteoretiker fra tiden ved Bauhaus-akademiet, sa «Abstraksjon er ekte, sannsynligvis mer ekte enn naturen». Gjennom abstrakt tenkning observerer og orienterer vi oss i verden. Det danner grunnlaget for å forstå det vi opplever rundt oss og videreformidle det som abstrakte ideer» Hennes bilder henviser til en abstrakt tradisjon i malerkunsten. Hun forener det umiddelbare og spontane ved en energisk abstraksjon.

Helene har utdannelsen sin fra malerilinjen på Kunst og- håndverksskolen i Oslo. Hun har jobbet mange år som kulissemaler/dekorasjonsmaler for NRK.

Bildene til Helene er preget av introspeksjon; et indre landskap og et indre liv; som kan gi oss som publikum en arena for selvrefleksjon. Hun er opptatt av lys og farger, og når fargene overlapper hverandre, smelter de sammen og gir

oss nye vibrerende fargeopplevelser. Og dette var også noe Josef Albers var opptatt av; hvordan man oppfatter fargene. Hvordan man kunne få to farger til å se ut som tre farger. I mellomrom og møter mellom fargeflater oppstår landskap innover og utover. Gjennom ulike teknikker og innfallsvinkler dannes en dynamisk billedflate med rom for mange lag av tolkning, med ulike tilnærming til introspeksjon.

Geir Brohjem

Jobbet også tidligere med mere abstrakte landskap, men dette har gradvis endret seg, og det vi ser her i dag er male-rier i en tydelig naturalistisk figurativ tradisjon.

I studietiden bodde han England, og lot seg inspirere av bl.a. malere som Turner og Constable, britiske landskapsmalere på tidlig 1800-tallet, som løftet opp statusen til landskapsmaleri med sine store lerreter og ofte dramatiske landskap. De var en del av Romantikkens bevegelse, som la vekt på en emosjonell respons med naturen. Bildene hadde også tydelige litterære og historiske referanser.

Geir Brohjem har jobbet med mange ulike landskap. Da han bodde i byen var landskapet han malte først asfalt og betong, men gradvis tok horisont og himmel over i bildene hans og vokste seg sterkere til det etterhvert ble vidsynet og den omsluttende himmelen som var aller viktigst.

Geir er oppvokst på Hedmarken. Han flyttet for noen år siden hjem til Hedmark-landskapet og gikk over fra å jobbe med utgangspunkt i fotografier, til å med utgangspunkt i blikket, i det landskapet han lever og beveger seg i, ser ut på fra vinduet sitt i atelieret.

Han tar for seg et landskap som kan signalisere noe; alt fra tilhørighet, ens egen posisjon i naturen og verden. Dette er introspeksjon som gjennom linsen av det ytre. Hvordan påvirker verden rundt oss vårt indre liv og hvordan vi beveger oss i det med hverandre? Med store åpne flater får vi rom til å sette ting i perspektiv og puste, samtidig som kjennbare landskapsformen og jordlige farger grunner oss (i en slags sameksistens)

Geir Brohjem er glad i opplevelsen av det store landskapet og bruker dette som et klangbilde på det utvidede sjelelandskapet.

På denne måten dreier de to kunstnernes arbeider seg om

mange av de samme tingene.

Vi er glade for at dere tok utfordringen det er å stille ut sammen, og at vi sammen med dere løste rommet sånn at hele utstillingen fungerer som en samtale med ulike stemmer.

Da gjenstår det bare å si velbekomme til publikum som er oss alle, og gratulerer til kunstnerne Geir Brohjem og Helene Christensen.

Anders Hagen og Ingunn Myrland

Til høyre: Helene Christensens: «Åpning»
Under: Geir Brohjems: «Avreise»

Høsttakkefest i Skute kirke

Liv Ingund Ødegaard deltok med sang og musikk i gudstjenesten

Høstgaver ble
loddet ut...

Søndag 2.oktober ble det feiret høsttakkefest i Skute kirke.

Denne søndagen ble både gullkonfirmanter og nye konfirmanter presentert for menigheten. Gleden over at Skute menighet endelig har et konfirmantkull så stort at de får sin undervisning på Vestsida er stor.

DKirken var pyntet med frukt, grønt, honning, bakverk og mer til. Alle som var med å feire mottok ett lodd hver, og under kirkekaffen ble alt det gode loddet ut.

Vivian prest snakket i sin preken om viktigheten av å takke for de goder vi har, samt dele av vårt overskudd. Ingen kan gjøre alt alene, men alle kan gjøre litt, som til sammen kan skape endring. Og alt det gode vi gjør også i det hverdagslige, det er til glede for Gud.

Liv Ingund Ødegaard deltok i gudstjenesten og avsluttet med å fremføre sangen «For vår jord» (tekst Erik Hillestad og melodi av Anita Skorgan).

Skute menighet inviterte etter gudstjenesten alle på kirkekafe, og det ble en fin stund med mye glede.

JULEKONSERT MED MAMAS GARDEN I SKUTE KIRKE SØNDAG 11.DESEMBER

Mamas Garden er en trio bestående av søsknene Ingvild, Håvard og Dag Arnold Gryting. Trioen er godt etablert både lokalt og nasjonalt og har høstet fine tilbakemeldinger fra presse og publikum både på plate- og singelutgivelser og konsert- og turnévirkosomhet. Under sjangeren visepop leverer de iørefallende melodier og vokalarrangement. Tekster som belyser mellommenneskelige, dypere tema, står høyt i kurs hos søsknene.

Søndag 19.desember vil Mamas Garden gjeste Skute kirke med en varm og stemningsfull julekonsert. Konserten vil i hovedsak være sentrert rundt sangene fra deres juleplate «Desember», som blant annet inneholder Hellige natt, Kling no klokka, Nå vandrer fra hver en verdens krok, Nordnorsk julesalme og selvsagt også Deilig er jorden. På platen finnes også Englene daler ned som er komponert av Trygve Skaug.

Julekonsertene til Mamas Garden har blitt svært godt mottatt, av publikum så vel som konsertanmeldere. Drammens Tidende sin anmelder skrev: *En julekonsert med Mamas Garden ligger for meg veldig nært den ultimate opplevelsen i årets mørkeste måned. Mamas Garden ga en av de enkleste, men kanskje den fineste julekonserten i Drammen i år. Følelsen,*

stemningen og varmen i deres opptreden, i tillegg til at de synger overordentlig vakkert sammen på sanger som «Kling no klokka» og «I natt», gikk rett hjem hos undertegnede. Gå og se dem!

Skute menighet ønsker vel møtt til en julekonsert med tre helt unike artister som evner å spre julens budskap med en hjertevarme ord vanskelig kan beskrive.

Billetter fås kjøpt hos ticketmaster.no og koster kr.250.- pr. stk. (Dersom konserten ikke er utsolgt før start vil det også være mulig å kjøpe billetter ved inngang).

RE/MAX Heimdahl&Partnere i Hov

Lokal eiendomsmegler med visjoner for Søndre Land

Det er snart to år siden eiendomsmeglerfirmaet Re/Max Heimdahl&Partnere etablerte seg i Søndre Land. Et eget eiendomsmegler-kontor i lille Hov Søndre Land. Er det mulig? Menighetsbladets utsendte tar en tur innom de trivelige bedriftslokalene i det ny-restaurerte Hov City Living i Hov sentrum.

Vi møter daglig leder Geir Heimdahl som nettopp kommer tilbake fra et nytt oppdrag i nærområdet.

Hva fikk deg til å etablere kontor her i Hov, Geir?

- Det var nok arbeidet med utviklingen av City Living her i dette bygget som var utslagsgivende. Den store ombyggingen av Hov City (de tidligere lokalene til Hov Samvirkelag) og prosjektet med leilighetene her som startet

rundt juletider i 2018. Jeg hadde nylig etablert mitt eget eiendomsmeglerfirma, «Heimdahl&Partnere» på Gjøvik på den tiden, og det var Thomas Skaugrud, eier og leder for City Living-prosjektet, som kom med ideen: «Du vil ikke etablere et meglerkontor her i lokalene i Hov da, Geir?»

Jeg må innrømme at jeg ikke tok det helt seriøst i starten, men så begynte jeg å tenke nærmere etter. Vi opplevde den store interessen for leilighetene her: i løpet av kort tid var de fleste av de 9 leilighetene solgt. Så dukket også prosjektet «Karolinelunden» opp, på den tidligere sykehustomt/klinikk-området i Hov. Også det et ekspansivt og populært prosjekt der vi ble involvert helt fra starten. Det begynte i det hele tatt å skje mye spennende her i Hov, og Thomas sa: «Kan vi ikke ta oss en skikkelig prat». Det gjorde vi. Og for snart to år siden åpnet vi kontoret her. Da hadde jeg valgt å gå inn i eiendomskjeden Re/Max som er verdens største eiendomsmeglerfirma. Ikke fordi navnet betydde så mye, men det ga oss en bedre plattform for virksomheten vår her i hele Gjøvik/Land/Toten-området.

Er den lokale tilknytningen viktig?

Ja, det vil jeg absolutt si. For meg har det alltid vært slik. Det å ha en stor grad av nærhet til mennesker og bygge personlig tillit lokalt, er en stor styrke. Det merket vi også da vi etablerte kontoret her: Det var alltid folk innom den ene dagen i uka som vi hadde åpent. Og kommentarene var superpositive om at vi var tilgjengelige her. Nå har vi utvidet tilbudet og har åpent på tirsdager og torsdager. Etter at Trude Sand Hagen gikk over i annen jobb, var vi så heldige å få en ny dyktig og lokal medarbeider på plass: Hilde Glomsås Eide.

Hva med troen på framtiden?

Vi opplever en stigende interesse og mange som kontakter oss. Hyttefolket i området har funnet ut at det faktisk er et lokalt eiendomsmeglerfirma her. 8 av 12 leiligheter i Karolinelunden eller Leiknyvegen er solgt, og nye byggetrinn er under planlegging. Det nye prosjektet «Sentrum Living», med 11 nye leiligheter har også fått en veldig positiv mottagelse, og vi er veldig optimistiske, sier Geir. - Det virker som om de mange leilighets-prosjektene er utporsjonert i riktig volum. Når lokale innbyggere ønsker å leve enklere og flytte inn i en leilighet, bidrar vi også ofte i salgsprosessen med huset de flytter fra, og det skaper et ekstra godt tillitsforhold. Selvfølgelig er det viktig for oss at vi gjør det bra som meglere, men det at bygdas befolkning er fornøyd, betyr faktisk også veldig mye for oss, avslutter Geir Heimdahl. Vi ønsker dem lykke til med de mange prosjekter de har her i Søndre Land.

Øystein Wang

Høst

Tekst og foto: Runa Bjone.

Det har blitt kjølige netter, og på regnfulle dager er det plutselig godt å legge ei elde i vedovnen på kjøkkenet. Pussig, men det blir liksom lunere med det samme en hører at det tar fyr inni der.

Tida for overflod i naturen. Epler, først de gule transparentene i august, de som snart blir glassaktige og må brukes fort. Siden høst- og vintereplene. Rips og solbær henger på tunge greiner, - og trosten skvatrer illsint når den får konkurranse i kjerrene.

Kan hende er man heldig og kjenner noen som har et kirsebærtre og vil dele.

Så modner bærene i skogen. Blåbærlyngen blir vakkert knallrød mot gule strå, og tyttebærene klaser seg ved gamle trestubber. På mosetepper i gammelskogen popper soppen opp. Noen spiselige, andre bør man skygge unna.

Før i tida hadde husmødrene travle tider om høsten. Sanke, safte og sylte, fryse, salte og konservere.

Vi har det lett vint nå, det meste kan kjøpes. Likevel er det en kjempegod følelse å kunne servere hjemmelaget saft og syltetøy. Og det smaker så godt. Nyt høstdagene!

Solmoden rips

Solbærsaft er medisin mot forkjølelse, sa svigermor bestandig

Blåbærfangst

Plommesyltetøy smaker nydelig.

Eplemos med tyttebær blir både dessert og pålegg til vinteren.

Potetplukking

1. Her kommer potetplukker'

4. Godt med litt hjelp fra bestefar når bøtta skal tømmes i sekken.

8. Men man kan altså bli litt lei etter et par timer. Er det meningen at vi skal være her hele, lange dagen, egentlig...

2. Sauene lurte fryktelig på hva som skulle foregå, og var i veien alle steder.

3. Potetonn

5. En potet, to poteter... Anna (2) jobber konsentrert.

6. Johannes (7) var god på lønnsforhandlinger!

Tekst og foto: Runa Bjone.

Tilbakeblikk på sommeren...

1

2

3

4

5

Bildetekst

1: Friluftsgudstjenenes i Amundsstuen søndag 19. juni
2: Fiskegudstjeneste på Kula, Lomsjøen 21. august
3: Jegermesse på låven i Bringen tirsdag 13. sept.
4: Olsokgudstjeneste på Kirkelandet 29. juli
5: Kirkesafari med konfirmantene i alle 5 kirker. Her fra en «barnedåp» i Skute kirke.

Jazzgudstjeneste – og konsert i Hov kirke

Søndag 4. september feiret vi med en jazzgudstjeneste i Hov kirke. Vår egen pastor Wang tok plass ved flygelet og var kapellmester for bandet som var satt sammen for anledningen. Bjørn Robert Grimrud (saksofon), Per Grefsrud (bass), Jun Villanueva (trommer) og prest Hanne Moesgaard Skjesol var vokalist. Bandet leverte både klassiske jazzlåter og salmer. Lyden var god, og bandet ble også satt i et godt lys da Bernt Åge Fleischer leverte lyd og lys for anledningen. Vi ønsker å gi en stor takk til både musikere og lydtekniker som alle stillet kostnadsfritt med ønske om å gjøre noe for kirken.

Mellom låtene bandt talende prest, Vivian, det hele sammen både med liturgiske legg og små introduksjoner til bolkene med musikk.

Hver søndag feirer vi kirkens hovedgudstjeneste. Den følger en fast liturgi (programmet i gudstjenesten), med blant annet salmer, bønn, preken og nattverd. Det faste gir trygghet og forutsigbarhet. Mange har spurt om det ikke er mulig å endre litt på dette programmet, for eksempel ved å benytte andre musikalske sjangere, og kanskje også litt mindre prek og mer musikk. Svaret på dette er et klart JA! Utenom hovedgudstjenesten kan vi feire gudstjeneste så ofte og mye vi ønsker, og på mange ulike måter. Det er derfor viktig at dere forteller oss om deres ønsker.

Prestene som laget gudstjenesten ønsket å vise at alle de erfaringer fra menneskers liv som uttrykkes i tekster også fra jazzens verden klart kan gå i dialog med Bibelens tekster. Tekster som både uttrykker alvor, håp og glede. Og gleden var stor denne kvelden. Sammen ble det både sang, klapping og bitte litt dans i radene.

Gudstjenesten ga mersmak. Mange ga denne kvelden en gave øremerket flere slike gudstjenester. Tusen takk. Vi er allerede i gang med å lage en ny gudstjeneste med en ny musikalsk sjanger. Mer informasjon om dette vil bli lagt ut på våre sider på Facebook og kirkens nettside. Følg med.

Vivian prest

Panfløyte, orgel og klavér

Søndag den 25. september inviterte kirken i Søndre Land til konsert med den kjente panfløytisten Roar Engelberg. Det var vår egen kantor: Svetlana Starcheusova som hadde invitert, og hun var også med som akkompagatør.

Det ble en vakker, velklingende og variert konsert av høy kvalitet, der solist og akkompagantør tok oss med inn i et rikholdig musikalsk landskap. Konserten startet fra galleriet med Svetlana ved orgelet. Vi fikk høre kjente perler fra salmeskatten vår, med blant annet den vakre: «Kom regn fra det høye», en norsk folke-melodi arrangert av Iver Kleive, i tillegg til svenske «Men går jag över engarna» og Sommrros melodiske «Vårsøg». Duoen forflyttet seg deretter til koret foran i kirken. Det skapte en god kommunikasjon med tilhørerne, og Engelbergs gode kommentarer gav en god ramme for det vi fikk høre. De startet med G.F. Händels kjente «Bourre», før Storbekkens stemningskapende «Fjelltrall», nå på

panfløyte. Det ble en spennende dialog mellom klassiske stykker og også rumensk folkemusikk, som Engelberg musikalsk tilkjenngav at han har et sterkt forhold til, med blant annet de teknisk krevende «Runddans» (G. Dinicu) og «Sorocul Mare». Ingen av de frammøtte var uberørt av A. Piazzollas utrolig vakre «Oblivion», og heller ikke Rachmaninovs «Vocalise» Svetlana fulgte Engelbergs spill på en utmerket måte og tilførte mye, der hun også fikk vist sin tilhørighet til -og beherskelse av Øst-Europeisk musikktradisjon.

Øystein Wang

Gjør som Pastor Wang, - ta vare på legemet hos:

H O V -TRENINGA

www.treninga.no

tlf: 61 12 30 77

skeierør
Når kvalitet teller!

Telefon : 91 74 58 73 (Døgnvakt)
E-post : post@skeieror.no
Adresse : Granumsenga 4, 2864 Fall

Varmepumper • Varmeanlegg
Baderom • Tekniske rørinstallasjoner
Vann- og avløpsanlegg

Din annonse her?

Kun 1000,- + mva per år
(4 utgaver)

SKRIFTHUGGER'N AS

v/Jørn Westby.

Inskripsjoner og oppussing
av navn
utføres på kirkegården.

Tlf. 413 21 075

2350 Nes

post@skrifthuggern.no

Moen gård

OVERNATTING/BRUKTHANDEL

Tlf. 61 12 60 07 / 957 60 234

www.moengard.com

Rør Åpner'n AS

**Lekkasjesøk av vannrør?
Lokalisering av nedgravde rør?**

Ole Kristian Haugom, tlf: 97 03 40 35

Eirik Haugom, tlf. 90 51 37 92

post@rorapner.no

Din annonse her?

Kun 1000,- + mva per år
(4 utgaver)

NORLI DOKKA

BØKER - LEKER - PAPIR - HOBBY

10-18(16)

Bank fra A til Å

Tlf: 04 800

www.dnb.no

El-forsyning og
El-installasjon

Tlf: 61 11 27 00 Dokka

www.vokks.no

LAND SAG AS

2829 ODNES - Norway

Tlf. 61 12 97 00 - Fax 61 12 97 01

Din lokale tømmerkjøper

Vi utfører leieskur - kort ventetid

OVER 50 NYE STEINER I UTSTILLING PÅ GJØVIK

Vi utfører oppussing
og navntilføyelse.
Pris på ny steiner
fra 6.900,-

RASK LEVERING!

Marcus Thranesgt. 4, 2821 Gjøvik

tel: 61 15 05 80 | www.trostrudbegravelse.no

**Landaasen
Rehabiliteringssenter**

Landåsvegen 747

2861 Landåsbygda

Sentralbord: 61 12 40 00

Granum Gård

Overnatting med frokost

Møter - kurs - selskaper

- grupper - arrangement

Granumsvegen 8, 2862 Fluberg

Hjemmeside: granumgard.com

Kontakt oss for bestilling eller tilbud.

mariannekonow@gmail.com | 93 08 47 02

Menighetsmøte søndag 30. oktober.

Invitasjon til Menighetsmøte for Fluberg og Søndre Land Menighet. i Hov kirke, Søndag 30. oktober 2022, etter gudstjenesten kl. 11. (kirkekafe etter gudstjenesten)
Det er følgende saksliste til møtet:
Årsmelding 2021
Regnskap 2021
Samarbeidsavtalen Fluberg og Søndre Land menighetsråd.

Plan for kirkemusikk i Søndre Land- presentasjon
Aktuelle saker i menigheten.
Sakspapirer foreligger på kirkekontoret og hjemmesida til Kirken i Søndre Land fra 10. oktober.
Hilsen fra menighetsrådet v/ leder Elsa Karin.
Brenden

T-Beauty Hov

Timebestilling:
98 80 70 30
www.t-beautyhov.com

- Fotpleie
- Vipper og bryn
- Negler
- Hårfjerning
- Gavekort
- Hjemmebesøk

Ensomheten tar ikke ferie.
**GI EN SAMTALE TIL EN
SOM TRENGER DET.**

Send sms **ALLTID3** til **2160 (150,-)**
Kontonummer: 7011 05 20067

Rør Åpner'n AS

Har du **tette** eller **tela** rør?

Ole Kristian Haugom, tlf: 97 03 40 35
Eirik Haugom, tlf. 90 51 37 92

post@rorapner.no

Land Begravelsesbyrå

Innehaver Norvald Åbø
Ordner alt ved begravelser og kremasjoner
- Gravmonumenter, skrifthugging,
- Blomster og kranser, bæredekorasjoner
Også utenfor distriktet Døgnvakt: **61 12 60 17**
Vi ønsker å bidra til en verdig gravferd 2864 Fall

HOV Bilverksted

Tlf. 61 12 29 88 / Mob. 977 91 959

Dokka Begravelsesbyrå A/S

Nordre Land, Søndre Land og Etnedal – eller hvor det måtte være bruk for oss.
Ordner alt vedrørende begravelser og kremasjoner.

Kranser, blomster og bæredekorasjoner.
Gravmonumenter Skrifthugging

61 11 20 00

Elin og Endre Rudstaden

952 36 954 - 992 92 696

DØGNVAKT
2870 DOKKA

JURIDISK RÅDGIVNING

Jurist Gunnar H. Rudstaden

- Kontraktsrett
  - Testamenter, m.m.
  - Eiendomsrett, m.m.
- Almen praksis

Tlf. 992 29 577 | grudstaden@gmail.com | 2870 Dokka

Du finner oss på Landsbyporten
Dokkas nye samlingssted

tonic

FRISØR'n
Dame og herrefrisør

SønderbySKO

Landsbyporten – 2870 Dokka – Tlf. 61 11 06 23

SØNES A/S
GULL – SØLV – GAVER
TLF 61 11 22 16 – 2870 DOKKA

REMA 1000

REMA 1000 HOV
Hovlandsvegen 1, 2860 Hov
Tlf: 61 12 20 12
bare lave priser på varer du kjenner

GUDSTJENESTER

Søndag 9. oktober

Hov kirke kl.11. Gudstjeneste. Dåp, Gullkonfirmanter.
ØW og VFN

Søndag 16. oktober

Hov kirke kl 17. Familiegudstjeneste.
Utdeling Barnas kirkebok for 4-åringer-
Barnegospel deltar. ØW

Søndag 23 . oktober

Fluberg kirke kl.11. Familiegudstjeneste.
Utdeling Barnas kirkebok for 4-åringer- VFN

Søndag 30. oktober

Hov kirke kl 11: Gudstjeneste ØW
Kirkekaffe. Menighetsmøte etter gudstjenesten

Søndag 6 november

Allehelgensgudstjenester i alle kirker.
Landåsbygda kirke kl 11: VFN
Skute kirke kl.16. Kirkekoret deltar VFN
Enger kirke kl 17. ØW
Fluberg kirke kl.19. Kirkekoret deltar. VFN
Hov kirke kl.19. ØW
Vi tenner lys for alle som er gått bort det siste året.

Søndag 13. november

Hov kirke kl 11. Gudstjeneste. ØW

Søndag 20. november

Fluberg kirke kl.18. Ungdomsgudstjeneste
Alle konfirmantene deltar. VFN

Søndag 27. november. – 1. søndag i advent

Fluberg kirke kl.11. Familiegudstjeneste VFN
Lys Våken-gjengen deltar
Hov kirke kl.11. Familiegudstjeneste ØW
Lys Våken-gjengen deltar.

Søndag 4. desember

Landåsbygda kirke kl 11. Adventsgudstjeneste.
Barnegospel deltar. VFN
Kirkekaffe Adventsverksted etter gudstjenesten

Søndag 11. desember

Presterud, N. Østbygda kl.11. Familiegudstjeneste ØW

Søndag 18. desember

Skute kirke kl 11: Adventsgudstjeneste.
Enger kirke kl.17. Lysmesse og Julekonsert. ØW
Kor, solister og korps deltar.
Hov kirke kl.1930. Lysmesse og Julekonsert. ØW
Konfirmanter, kor, solister og korps deltar.

Tirsdag 14. desember

Fluberg kirke kl.19. Lysmesse og Julekonsert
Konfirmanter, kor, solister og korps deltar.

VFN = Vivian Fleischer Nyborg. ØW= Øystein Wang.

TMB = Therese Meyer Baines

VFN = Vivian Fleischer Nyborg

ØW = Øystein Wang

For endringer, se våre nettsider og fredagens OA.

Kvittering

Innbetalttil konto 2075 08 21163

Klipp her

Betalingsinformasjon

Frivillig kontingent for 2022, kr. 200,-
Gi gjerne en gave i tillegg.

Bruker du nettbank, kan du gjerne skrive
«Abonnement 2022» i meldingsfeltet.

Betalt av

GIRO

Underskriftved girering

Betalings-
frist

L

Betalttil

Menighetsbladet for Søndre Land
Rådhuset, Hovsbakken 1
2860 Hov

Belast
konto

Kvittering
tilbake

Kundeidentifikasjon(KID)

Kroner

Øre

Til konto

Blankettnummer

H

200

<

>

2075 08 21163

< 6256051370 >